

Hanna-Riikka Sepponen

Liisa Vilen

KOIRA IHMISLÄHEISESSÄ TYÖSSÄ

Ammattilaisen näkökulma

Opinnäytetyö

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Helmikuu 2015

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

	Opinnäytetyön päivämäärä
Tekijä(t) Hanna-Riikka Sepponen, Liisa Vilen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma, yhteisöpedagogi
Nimeke Koiran käyttö ihmisläheisessä työssä – ammattilaisen näkökulma	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön yhteistyökumppanina on Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, joka tarjoaa koira-avusteiseen työhön liittyvää koulutusta ja vertaistukea. Yhdistys perustettiin vuonna 2010 erilaisten ammattilaisten kesken, jotka olivat nähneet hyötyjä koiran mukaan ottamisesta asiakastyöhönsä. Yhdistyksen koulutukseen pääsemisen edellytyksenä on ammatti sosiaali-, terveys- tai kasvatusalalla.</p> <p>Opinnäytetyössä selvitettiin ammattilaisten näkökulmaa koira-avusteisen työn hyödyistä, haasteista ja kehittämis-kohteista. Tarkoituksena oli myös selvittää eroa vapaaehtoistyössä käytettävän koiran ja ammattimaisen koiran välillä. Aineisto kerättiin Webropol-kyselyn avulla. Kysely oli luonteeltaan puoli-strukturoitu kyselylomake, joka sisälsi avoimia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä sekä asteikkoihin perustuvia kysymyksiä. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:lle lähetettiin sähköpostitse omat avoimet kysymykset, joilla selvitettiin perustietoja yhdistyksestä ja sen toiminnasta.</p> <p>Koira-avusteinen työ sopii kaikenlaisten ryhmien sekä yksilöiden kanssa toimimiseen. Koira aktivoi, rohkaisee, lisää onnistumisen kokemuksia ja rauhoittaa. Työntekijälle koira lisää työhyvinvointia, koska se mahdollistaa luovuuden ja ammatillisen kehittymisen sekä omien vahvuuksien hyödyntämisen eri tavalla.</p> <p>Opinnäytetyö voi parhaimmillaan rohkaista työntekijöiden lisäksi myös työnantajia suhtautumaan avoimemmin uusiin työmenetelmiin ja tiedostamaan koiran käytön hyötyjä. Täten esimerkiksi taloudellinen tuki ja työajan uudelleen määrittely ovat toivottavaa tukea.</p>	
Asiasanat (avainsanat) Koira, ihmisläheinen työ, ammattilainen, koira-avusteinen työ, tutkimus, moniammatillisuus	
Sivumäärä 46 + 5 (liitteet)	Kieli Suomi
Huomautus (huomautukset liitteistä) Kysymykset Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:lle, Webropol-kysely	
Ohjaavan opettajan nimi Helena Timonen	Opinnäytetyön toimeksiantaja

DESCRIPTION

	Date of the bachelor's thesis
Author(s) Hanna-Riikka Sepponen and Liisa Vilen	Degree programme and option Civic Activities and Youth Work, Community Educator
Name of the bachelor's thesis Benefits of dog in the humane work – aspect of professionals	
Abstract <p>The partner of the thesis is the Finnish association for dog assisted intervention, Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, which provides education and peer support concerning the dog assisted activity. The association was founded in 2010 between different professionals who have seen the benefits of taking a dog into the client events. The condition of taking part of the associations training is that the participant has to have a profession in the social-, health- or educational sector.</p> <p>The thesis research is a dog assisted activities benefits, challenges and development from the aspect of pro-fessionals. The purpose of the thesis was to define the aspect of professionals about a dog being a tool and a co-worker. The purpose of the research was also to clarify the difference between a professional and volunteer based dog assisted activity.</p> <p>Material of the research was gathered with the Webropol questionnaire. The questionnaire was half-structured and it included open questions, multiple choices and scale based questions. To the Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry association was sent its own questionnaire via email. The questions concerned basic information and activity of the association.</p> <p>Dog assisted activity fits for very different groups and individuals. The dog activates, encourages, calms and increases active experiences. The dog increases employee's work welfare, because it allows the employee to be creative. It also allows the employee to developing professionally and use his own strengths in a different way.</p> <p>The thesis could at its best encourage the employees as well as employers to view openly about new work methods and acknowledge the benefits of a dog. Therefor financial support and new definition of work time is the support to hope for.</p>	
Subject headings, (keywords) Dog, dog-assisted activity, multiprofessional, humane work, research	
Pages 46 + 5 (attachments)	Language Finnish
Remarks, notes on appendices Questions for Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, Webropol-questionnarre	
Tutor Helena Timonen	Bachelor's thesis assigned by

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KOIRAN VAIKUTUS IHMISEEN.....	2
2.1	Terveys	3
2.2	Psykye	4
2.3	Vuorovaikutus.....	5
3	KOIRA-AVUSTEINEN TYÖ.....	6
3.1	Eläinavusteiset interventiot.....	6
3.2	Koiran kasvu ammattilaiseksi.....	9
3.3	Haasteet koiran käytölle	10
4	KOIRAT KASVATUS- JA KUNTOUTUSTYÖSSÄ RY	13
4.1	Koirakoiden koulutus	13
5	TUTKIMUSPROSESSI	14
5.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet.....	14
5.2	Tutkimuksen kohderyhmä	15
5.3	Tutkimusmenetelmän valinta.....	15
5.3.1	Kyselylomake	16
5.3.2	Webropol-kysely.....	18
6	TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	19
6.1	Taustatiedot.....	19
6.2	Koiran valinta	20
6.3	Koira työssä	21
6.3.1	Asiakkaan hyödyt	23
6.3.2	Työntekijän hyödyt	26
6.4	Haasteet ja kehittäminen.....	29
6.4.1	Koiran käyttö Suomessa.....	33
6.4.2	Ohjaajan ja koiran edellytykset	34
7	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUSTARKASTELU	37
7.1	Tutkimuksen eettisyys.....	37
7.1.1	Ihmisarvon kunnioittaminen.....	38
7.2	Tutkimuksen luotettavuus	39
8	POHDINTA	40

LIITTEET

1 Kysely Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:lle

2 Webropol-kysely

DIAGRAMMIT

Diagrammi 1: Miten päädyit koiran kanssa tehtävään työhön?	20
Diagrammi 2: Miksi valitsit juuri koiran työhösi?	21
Diagrammi 3: Koiran kanssa työskentelyn hyödyt itsesi kannalta?	26
Diagrammi 4: Mitä haasteita näet koiran käytöstä työkentällä?	31
Diagrammi 5: Mitä kehittämistä koiran käytössä työkentällä on?	32

TAULUKOT

Taulukko 1: Eläinavusteiset interventiot pähkinänkuoressa?	8
Taulukko 2: Miten tärkeitä seuraavat asiat ovat koiran kannalta?	22
Taulukko 3: Miten tärkeitä seuraavat asiat ovat asiakkaan kannalta?	23
Taulukko 4: Miten haastavia seuraavat asiat ovat itsesi kannalta?	29

1 JOHDANTO

Tulevina kasvatusalan ammattilaisina meitä kiinnostavat erilaiset vaihtoehtoiset menetelmät, joita hyödyntää ihmisten kanssa toimiessa. Meitä yhdistää myös kiinnostus koiran kanssa ammatillisesti ja tavoitteellisesti tehtävää työtä kohtaan. Näissä ammatillisissa menetelmissä koiraa käytetään työkaluna ja -parina. Silloin koiran läsnäolo ei ole vain kivaa yhdessäoloa, vaan se on tavoitteellista toimintaa, johon me opinnäytetyössämme keskitymme. Tartumme Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n toimintaan, joka tarjoaa ohjaajalle ja koiralle koulutusta sekä kokoamme yhteen ammattilaisten näkemyksiä kyselyn kautta.

Yhteistyökumppanina toimii Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, joka tarjoaa koira-avusteiseen toimintaan liittyvää koulutusta ja vertaistukea. Yhdistys kutsuu jo valmiista ohjaajaa ja koiraa koirakoksi. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2014b.)

Suomessa koiran käyttö työmenetelmänä on vielä hyvin pienimuotoista ja sen takia melko tuntematonta. Suomessa tutkimustyötä kyseisestä aiheesta on tehty vähän, minäkin takia kirjallista teoriaa tai tutkimuksia oli haasteellista löytää. Opinnäytetyön yksi tarkoitus onkin avata työmenetelmän mahdollisuuksia ja selvittää eroa esimerkiksi vapaaehtoistyössä käytettävän koiran ja ammattimaisen koiran välillä. Lisäksi keskitymme koiran käytön ja työkentän haasteisiin, kehittämiskohteisiin sekä hyötyihin työntekijälle ja asiakkaalle. Työhyvinvointi on myös olennainen osa opinnäytetyötä.

Koiran käytöstä ihmisläheisessä työssä on tehty jonkin verran opinnäytetöitä, esimerkiksi vanhusten hoidossa ja lastensuojelun sekä fysioterapeutin arjessa. Meitä kiinnostaa tässä nimenomaan ammattilaisen oma näkökulma koirasta työkaluna ja -kaverina sekä ammatillinen koira-avusteinen toiminta, mistä emme ole löytäneet aikaisempaa tutkimusta. Tämän takia koemme asian hyödylliseksi tutkimuskohteeksi.

Opinnäytetyö toteutettiin ammattilaisille suunnatulla puoli-strukturoidulla Webropol-kyselyllä, Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:lle lähetetyillä avoimilla kysymyksillä sekä erilaisilla kirjallisilla lähteillä. Opinnäytetyön painopiste on kvantitatiivisessa tutkimusotteessa, mutta siinä on häivähdys kvalitatiivista tutkimusotetta. Työ koostuu aiheesta taustoittavasta teoriaosuudesta, asiakkaille suoritetun kyselyn purkamisesta ja analysoinnista, tutkimuksen luotettavuustarkastelusta sekä pohdinnasta.

2 KOIRAN VAIKUTUS IHMISEEN

Sanotaan, että koirat ovat uskollisuuden sekä nöyryyden kuvia. Samalla ne ovat kuvia omistajastaan ja tämän luonteesta. (Kauppinen 2011, 162.) Tämä selittyy osaksi sillä, että koirilla on hämmästyttävä taito lukea ihmistä (Fogle 2013, 29). Koirat tarkkailevat ihmistä jatkuvasti ja ne oppivat nopeasti ennakoimaan ihmisen käyttäytymistä ja erilaisia tilanteita. Koirat käyttävät ennakoinnissa assosiaatioita ja menneitä tapahtumia, joiden perusteella eri tilanteita voi ennakoida. Koirat eivät kuitenkaan ole ajatustenlukijoita, vaikka ovatkin taitavia oppijoita ja tarkkailijoita. (Horowitz 2011, 180–182.)

Koirat ovat sosiaalisia laumaeläimiä, joilla on kyky oppia, ratkaista ongelmia sekä kommunikoida. Näiden kykyjen perusta löytyy vaistoista ja ne ovat iskostuneet koirien aivoihin evoluution myötä. Koirilla on luontainen kyky oppia uusia asioita, joten niiden mieli on synnynnäisesti joustava. Tämän kyvyn ansioista koirat sopeutuvat uusiin ympäristöihin ja tilanteisiin. Ongelmanratkaisukyky on hyvin yksilöllinen taito ja se tarkoittaa henkistä kykyä suunnitella ratkaisuja ongelmatilanteisiin. Kommunikointikyky eli työskentelyäly auttaa koiria tekemään yhteistyötä ihmisen kanssa. Kyvyn avulla koirat ymmärtävät, mitä ihminen haluaa niiden tekvän. (Fogle 2013, 10 & 36–37.)

Koiran asema on muuttunut vuosikymmenien aikana. Vuosien saatossa tehdyissä tutkimuksissa selviää, että useimmille koiranomistajille koira on ennen kaikkea uskollinen ja luotettava kumppani. Nykyään on tarjolla mitä erilaisimpia ja yksilökohtaisempia harrastuksia ja kulutustavaroita koirille ja niiden omistajille. Koiria hyödynnetään muun muassa rikollisuuden ehkäisyssä, kadonneiden etsinnässä, erilaisten rakennusvaurioiden löytämisessä ja henkisesti tai fyysisesti estyneiden ihmisten elämänlaadun kohentamisessa ja auttamisessa. (Meripaasi 2004, 8–11.) Usein kuulee, kuinka lemmikkieläinten omistajat kertovat, miten eläimistä huolehtiminen kohentaa heidän terveydentilaansa. Myös tutkimuksista on saatu myönteisiä tuloksia. Nykyään tiedetään, että lemmikkieläin saa omistajassaan aikaan kokonaisvaltaista eli fyysistä, mentaalista ja psykologista hyvinvointia. (Vartiovaara 2006.)

2.1 Terveys

Tutkimusten mukaan lemmikin ja ihmisen välinen vuorovaikutus edistää ihmisen terveyttä moninaisin tavoin. Jo pelkkä lemmikkikoiran silittäminen saa ihmisen voimaan paremmin ja rentoutuminen onnistuu helpommin sen läsnä ollessa. Lemmikkieläin myös lievittää pahaa mieltä ja surua. Lemmikin omistavat kokevat vähemmän yksinäisyyttä ja pärjäävät muita paremmin stressaavista tilanteista. Eläimet antavat omistajilleen lukuisia naurunaiheita. Lemmikkikoira opettaa myös vastuuta varsinkin perheen lapsille ja nuorille sekä tuo yksinäisten elämään rutiinia ja järjestystä. Lisäksi on tutkimustietoa siitä, että lemmikin omistava vanhus selviytyy elämänkriiseistä paremmin kuin yksin elävä ja on yleisestikin elämässään aktiivisempi. (Vartiovaara 2006.) Koiran läsnäolo myös vähentää ihmisen masennus- ja ahdistusoireita (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2014b).

Koeoloissa tehdyn havainnon mukaan eläimen ja ihmisen välinen suhde alentaa syöpää sairastavien ihmisten verenpainetta ja lievittää heidän ahdistuksen tuntemuksiaan. On myös huomattu, kuinka koulutetut koirat pystyvät auttamaan ortopedisiä toipilaita liikkumaan leikkauksen jälkeen siinä vaiheessa, jolloin varovainen käveleminen on eduksi. Tutkimustulokset puhuvat myös sen puolesta, että koirien omistajilla esiintyy keskimääräistä vähemmän sepelvaltimotautia, heillä on hieman alhaisempi kolesteroli-taso ja kohtalaisesti alentunut veressä kiertävien rasvojen eli triglyseridien määrä. Professori Garry Jennings suosittelee koiraa kaikille ihmisille, joilla on korkea kolesterolitaso, verenpainetauti tai liikakiloja perinteisten ehkäisy- ja hoito-ohjelmien rinnalle. (Vartiovaara 2006.)

Koiramme-lehden artikkelissa kerrotaan, kuinka lemmikin ja ihmisen välinen vuorovaikutus vähentää sydän- ja verisuonitautien riskitekijöitä sekä yksinäisyyden tuntemusta. Artikkelissa todetaan myös, kuinka koiran omistamisella on välillisiä terveysvaikutuksia. Esimerkiksi koiran kanssa metsässä tehty reipas kävelylenkki vapauttaa vereen endorfiinia ja saa aikaan hyvän olon tunteen. Myös metsällä ympäristönä on monia terapeuttisia vaikutuksia ihmismielelle. (Koiramme 2013, 9-10.)

Koiran avulla ihminen pystyy avoimemmin havainnoimaan ympäristöään ja oppii peilaamalla elämänhallinnan kannalta tärkeitä asioita. Hän saa elävän kokemuksen esimerkiksi hyvinvoinnin rakentumisesta. Eläinten hyvinvointi muodostuu pitkälti

samoista peruselementeistä kuin ihmistenkin: kunnon ravitsemuksesta, liikunnasta, rakentavista sosiaalisista suhteista, mielekkästä tekemisestä, riittävästä levosta ja yönestä. (Hoivakoira 2014.) Positiivisten terveysvaikutusten ansiosta lemmikkieläimen omistaminen voi pidentää ihmisen elinikää (Vartiovaara 2006).

2.2 Psyyke

Pelkästään koiran näkeminen voi aiheuttaa ihmisen aivoissa kemiallisia muutoksia, jotka saavat virittymään positiiviseen mielentilaan (Fogle 2013, 43). Lisämunuaisen tuottaman kortisolin eli stressihormonin määrä veressä ja syljessä vähenee, kun taas hyvänolon hormonit lisääntyvät (Koiramme 2013, 10). Myös Vartiovaara toteaa, että eläimen kanssa toimiminen aiheuttaa muutoksia neurokemiallisesti hormonierityksessä. Muun muassa dopamiinin, beeta-endorfiinien, prolaktiinin sekä oksitosiinin erityksen verenkierroon kasvaa. Tästä johtuu ihmisen mielialan kohentuminen ja turvallisuuden tunteen lisääntyminen. Lemmikin lähellä ihminen on ylipäättään mieleltään tyytyväisempi, onnellisempi, rauhallisempi ja paremmin muita ihmisiä huomioon ottava. (Vartiovaara 2006.)

Toimintaterapeutti Hanna-Leena Niiranen toteaa myös, että hormonitasolla koiran vaikutus ilmenee erityisesti oksitosiinin kautta, jota koira ja asiakas erittävät ollessaan positiivisessa kosketuksessa toisiinsa. Tiedetään, että oksitosiini lisää ihmisen sosiaalisuutta, avoimuutta ja luottamusta sekä lieventää ahdistuneisuutta, siksi sitä kutsutaankin usein kiintymyksen ja mielihyvän hormoniksi. (Wikberg 2014, 29–30.)

Lisäksi koiran koskettaminen vaikuttaa ihmisen sympaattisen hermoston toimintaan positiivisesti jo muutamassa minuutissa. Tämä tarkoittaa sitä, että sydämen syke laskee, verenpaine alenee sekä hikoilu vähenee. (Horowitz 2011, 296.) Psykoanalyttikko Raija Pohjamon mukaan lemmikin omistaminen on yhteydessä hoivaviettiin. Ihmiset tarvitsevat hoivaamisen ja hoivatuksi tulemisen tunteita. Varsinkin yksin asuvilla lemmikin merkitys tästä syystä korostuu. Kun ihminen saa hoivata esimerkiksi koiraan, kokee hän samalla itsekin tuleensa hoivatuksi. (Kapman 2003.)

Koiran kautta ihminen huomaa myös, että esimerkiksi tietyt negatiiviset tunteet ovat universaaleja eivätkä vain ihmisten vaiva. Koirat ovat myös oivia opettajia laumadynamiikasta. Näiden havaintojen kautta ihmiset pääsevät työstämään sosiaalisia taitoja,

tunteiden tunnistamista ja itseilmaisua, itsetuntemusta ja ongelmanratkaisutaitoja. Kaikki nämä antavat arkielämässä tärkeitä valmiuksia, vahvistavat heidän itsetuntemustaan sekä omien voimavarojensa löytymistä ja kykyään toimia yhteisöissä. (Hoi-va-koira 2014.)

2.3 Vuorovaikutus

Keski-Uudenmaan mielenterveysseuran tukihenkilövastaava Liisa Seppälä toteaa, että mielenterveyskuntoutujille, aroille tai yksinäisille ihmisille voidaan koirien avulla mahdollistaa sosiaalisia kontakteja. Uteliaan koiran seurassa arempikin ihminen uskaltaa lähteä ulos ja mahdollisesti luoda uusia suhteita (Terävä 2012). Vartiovaarakin muistuttaa, että koiran kanssa ystävyystyminen muihin ihmisiin helpottuu, koska sosiaalisia tilaisuuksia syntyy enemmän (Vartiovaara 2006). Koirien parissa toimiminen, kuten erilaisissa koiraharrastuksissa käyminen, lisäävät sosiaalisia tilanteita ja näin myös luovat uusia ihmissuhteita. Voidaan todeta, että koiraharrastukset lisäävät ihmisen sosiaalista tukea, joka on välttämätön osa ihmisen elämää. Sosiaalinen tuki vaikuttaa sekin ihmisen hyvinvointiin. Ihmiset, joilla on riittävä sosiaalinen tuki ja verkosto, ovat yleisesti onnellisempia ja terveempiä kuin huonossa sosiaalisessa verkostossa elävät. (Horowitz 2011, 296–298.)

Nykyään erilaisissa hoito- ja vanhainkodeissa käytetään eläimiä. Vanhukset mielellään rapsuttelevat lemmikkejä ja juttelevat niiden kanssa. Jotkut myös itse hakeutuvat eläimen seuraan. Lemmikki voi aktivoida ihmisen ylös sängystä ja olemaan kontaktissa muiden ihmisten kanssa. Tutkimuksissa on tullut myös ilmi, että lemmikkieläimet parantavat psykiatristen kroonikkopotilaiden vuorovaikutuskykyä muiden ihmisten kanssa. (Vartiovaara 2006.) Koiria työskentelee kouluissa ja lastensuojelulaitoksissakin, joissa lapset ja nuoret voivat ohjatusti ja turvallisesti opetella koiran avulla tunne-elämän ja sosiaalisen vuorovaikutuksen taitoja. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2014b.) Koiran käyttö esimerkiksi koululuokassa oppituntien aikana auttaa keskittymisessä ja lisää empatiatunteiden osoittamista erityisoppilailla. Koiran läsnäolo parantaa lisäksi sosiaalista käyttäytymistä. (Kihlström-Lehtonen 2009, 7.)

Psykologi Kirsi Salonen tekee koira-avusteista työtä. Hän nostaa hyväksynnän ja kiintymyksen tärkeimmiksi asioiksi eläimen kanssa vuorovaikutuksessa tehtävässä toiminnassa. Koirat olemuksellaan houkuttavat ihmisiä kiintymyssuhteeseen. Tunne he-

rättää ihmisessä kokemuksen siitä, että hän on riittävä sellaisena kuin on. (Koiramme 2013, 10.) Eläimet osoittavat omistajilleen sekä luottamuksen ansainneille ihmiselle kiintymystään ja ehdotonta rakkautta (Vartiovaara 2006).

3 KOIRA-AVUSTEINEN TYÖ

Ensimmäisenä termin ”lemmikkiterapia” lanseerasi lastenpsykiatri Boris Levinson vuonna 1964. Hän havaitsi sulkeutuneiden lapsiasiakkaitensa luonteessa nopeaa muutosta, kun nämä antautuivat leikkiin lemmikkikoiran kanssa. Levinson käytti koiraansa niin sanottuna terapiavälineenä, jolla sai kontaktin lapseen. Hän teki havaintoja toiminnallisten menetelmien avulla, kuten tarkkailemalla, miten lapsi taluttaa koira. Samalla hän pystyi tekemään merkittäviä havaintoja suhteessa lapsen käyttäytymiseen ja toimintaan. Levinson huomasi, että tunne-elämän häiriöistä kärsivien lasten kohdalla eläinavusteisesta terapiasta on hyötyä. (Ahonen 2014.)

Eläinavusteiseen työskentelyyn soveltuvista eläimistä koira on suosituin sen avoimuuden, koulutettavuuden ja vuorovaikutuksellisuuden takia. Koira on tunnettu ja helposti lähestyttävä eläin, joka laumaeläimenä reagoi herkästi yksityiskohtiin, kuten tunnetiloihin, jotka jäävät helposti ihmiseltä huomaamatta. Koiran kanssa työskentely mahdollistaa eheytyksen, mikä auttaa esimerkiksi syrjäytymisvaarassa tai kriisin keskellä olevia ihmisiä. (Hoivakoira 2014.) Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n kotisivuilla todetaan (2014b), että koira voidaan ottaa avuksi sellaiseen työhön, jonka tavoitteena on parantaa ihmisen hyvinvointia ja terveyttä. Koira voidaan käyttää muun muassa opetus-, terveydenhuolto- ja sosiaalialan ammattilaisen työparina. Yhdistyksen jäsenten mielestä koira-avusteisen toiminnan ylivoimaisesti tärkein etu on siinä, että koiran ja asiakkaan välille muodostuu ainutlaatuinen vuorovaikutussuhde.

3.1 Eläinavusteiset interventiot

Eläinavusteiset interventiot jaetaan kahteen alakäsitteeseen: AAT - Animal Assisted Therapy sekä AAA – Animal Assisted Activities (Pet partners 2014). Suomessa käsitteistä käytetään nimityksiä eläinavusteinen terapia sekä eläinavusteinen toiminta.

Eläinavusteinen terapia (AAT) on tavoitteellista toimintaa, jossa eläimellä on keskeinen rooli hoitoprosessissa. Terapiatoiminnassa keskiössä ovat selkeät päämäärät, yksilö- ja tilannekohtaiset tavoitteet sekä edistymisen seuranta. Eläinavusteisen terapian tarkoituksena on ihmisen fyysisen, sosiaalisen, emotionaalisen tai kognitiivisen hyvinvoinnin edistäminen. Terapiatoiminta voi olla luonteeltaan joko yksilö- tai ryhmäterapiaa ja terapiaprosessia tulee dokumentoida ja arvioida. Eläinavusteista terapiaa ohjaa sosiaali- ja terveysalan asiantuntija, joka on sertifioitu tai lisensoitu ammattilainen. (Pet partners 2014.)

Eläinavusteinen toiminta (AAA) ei ole tavoitteellista, vaan sen tarkoitus pohjautuu spontaanisuuteen. Eläinavusteinen toiminta voi siitä huolimatta olla motivoivaa, kasvatuksellista, terapeuttista tai koulutuksellista ihmisen hyvinvointia edistävää toimintaa. Toiminta sisältää yleensä kaverikoiratyyppistä toimintaa, missä eläin vierailee ihmisen luona rapsuteltavana. Toiminnan tarkoituksena onkin ihmisen elämänlaadun parantaminen. Eläinavusteisen toiminnan ohjaajana voi olla joko ammattilainen tai asiaan perehdytetty vapaaehtoistyöntekijä. Eläinavusteisen toiminnan lähtökohtana tulee olla se, että eläin on tehtävänsä soveltuva. (Pet partners 2014.)

Taulukkoon on vielä listattu eläinavusteisen terapian ja -toiminnan eroavaisuudet selkeyden vuoksi.

AAT - eläinavusteinen terapia	AAA - eläinavusteinen toiminta
Ohjaajana toimii sosiaali- ja terveystoimialan ammattilainen.	Ohjaajana toimii joko ammattilainen tai asiaan perehtynyt/ perehdytetty vapaaehtoistyöntekijä.
Tavoitteellista toimintaa, jossa eläin on osa hoitoprosessia ja edistymistä seurataan.	Toiminnassa ei ole yksilöllisiä tai ryhmäkohtaisia tavoitteita, vaan se perustuu spontaaniuteen.
Merkityksellinen osa terapiaa asiakkaille heidän fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen, emotionaalisen tai kognitiivisen hyvinvoinnin edistämiseksi.	Arkisia vierailuja, jotka edistävät ihmisen hyvinvointia ja motivaatiota; kasvatuksellista, terapeuttista, koulutuksellista toimintaa.
Selkeät päämäärät ja yksilö-/ tilannekohtaiset tavoitteet.	Samankaltaisia toimintoja eläimen kanssa voidaan käyttää useiden ihmisten kanssa.
Terapiakertojen pituudet ovat ennalta määritellyjä asiakkaan tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.	Voi olla pituudeltaan lyhyitä tai pidempiä vierailuja tarpeen mukaan.
Terapiaprosessi dokumentoidaan ja arvioidaan.	Toimintaa ei dokumentoida.

Taulukko 1: Eläinavusteiset interventiot pähkinäkuoressa (Pet partners 2014).

Ahonen toteaa (2014), että Yhdysvalloissa on jo pitkään käytetty koira-avusteista toimintaa lasten, vanhusten ja vammaisten sekä esimerkiksi vankienkin tukena. Hänen mukaansa koirien läsnäolon on todettu vaikuttavan positiivisesti ihmisiin lukuisten lausuntojen valossa. Siitä huolimatta Suomessa koira-avusteista toimintaa tehdään pääsääntöisesti vapaaehtoistyöllä, kuten Kennelliiton kaverikoira-toiminnalla ja Hali-Berneillä. Kaverikoirien vierailut esimerkiksi päiväkodeissa ovat mukavia tapahtumia, mutta toiminta vastaa kuitenkin aivan eri tavoitteisiin kuin ammatillisesti toteutettu tavoitteellinen ja ohjattu interaktio eli kanssakäyminen.

Kaverikoiratoiminta on Suomen Kennelliiton rekisteröity tavaramerkki, jota saa käyttää vain Kennelliiton ryhmissä toimivat koirakot. Ohjaajat vierailevat koiriensa kanssa esimerkiksi lasten, kehitysvammaisten ja vanhusten luona erilaisissa laitoksissa, kouluissa, päiväkodeissa ja tapahtumissa. Toiminnan tavoitteena on ihmisten ilahduttaminen ja piristäminen. (Kennelliitto 2014.) Hali-Bernitoiminta on vapaaehtoistoimintaa, jota toteutetaan muun muassa sairaaloissa, palvelutaloissa, vammaisten hoitokodeissa tai päiväkodeissa. Hali-Bernit osallistuvat myös tapahtumiin, joihin halutaan ihmisystävällisiä koiria. Vierailut pitävät sisällään koirien silittelyä, halailua ja taluttamista. (Hali-Bernit 2014.)

Ammattimainen koiran käyttö on siis kaverikoiratoimintaan verrattuna tavoitteellista ja etukäteen suunniteltua toimintaa, ja koiran käytön sopivuutta menetelmäksi pohditaan tarkoin tilannekohtaisesti. Tehtävien kautta koira auttaa ihmistä tutkimaan sosiaalisia tilanteita, joista osallistuja voi tehdä tulkintoja ja peilata niitä omaan elämäänsä.

Ammattimainen koira-avusteinen työ voi olla esimerkiksi namien piilotusta ja etsintää, erilaisia tasapainoharjoituksia, esteiden ylittämistä tai alittamista yhdessä asiakkaan kanssa ja ulkoilutusta tai vaikkapa eväsretki metsään. Asiakas voi harjoitella keskittymistä, ohjeiden kuuntelemista ja noudattamista, tunteiden tunnistamista ja muita sosiaalisia taitoja koira ohjaamalla. Lisäksi erilaisten pantojen ja valjaiden solkien sekä tarrojen pukemisessa asiakas voi harjoitella hienomotorisia taitoja. Ohjaajan tapa kommunikoida ja toimia koiran kanssa toimii myös mallina asiakkaalle, joten työparin keskinäisen suhteen on oltava toimiva ja tasapainoinen. (Wikberg 2014, 25–26.)

3.2 Koiran kasvu ammattilaiseksi

Coppingerin pariskunnan mukaan varhaisen pentuvaiheen kokemuksista riippuu, suoriutuuko koira sille aikuisena määrätystä tehtävistä. Kasvatuksella on siis iso merkitys koiran tulevaan työkykyyn. Ratkaisevin vaihe koiran elämässä on sen ensimmäinen elinvuosi, jolloin se oppii saamistaan kokemuksista. Kehittymisvaiheen tapahtumilla on pitkäkestoisimmat ja pysyvimmät vaikutukset yksilöön sekä sen psyykkiseen ja fyysiseen kehitykseen. Lemmikin todellinen koulutus alkaa vasta koiran ollessa puolitoistavuotias, koska silloin se on psyykkisesti kypsä. Ratkaisevaa ihmisen on ymmär-

tää, miten ympäristö vaikuttaa kehittyvään koirayksilöön. (Coppinger & Coppinger 2012, 50.)

Jokainen koira on yksilö (Kauppinen 2011, 162) ja jokaisen koiran oma persoonallisuus vaikuttaa olennaisesti sen oppimiskykyyn ja -halukkuuteen (Fogle 2013, 312). Toiset koirat sopeutuvat luonnostaan ympäristöönsä täydellisesti. Tällöin ne tiedostavat tehtävänsä, osaavat käyttäytyä ympäristön edellyttämällä tavalla ja toimivat viisaasti niin itsensä kuin muidenkin parhaaksi. (Kauppinen 2011, 160.) Koiria tulisi käyttää työssään säännöllisesti, jotta ne saavat riittävästi vahvisteita oppimalleen ja toiminta ei unohdu (Coppinger & Coppinger 2012, 64).

Koira-avusteisessa työssä koiran luonteelta vaaditaan paljon. Rodulla sen sijaan ei ole merkitystä (Hage & Hage 2007, 26). Haget kertovat kirjassaan, että tärkeintä koiran on pitää ihmisistä. Sen tulee olla rauhallinen, hyvätapainen ja kuuliainen. Koiran tulee myös olla valpas ja virkeä, mutta sen on osattava tarpeen tullen hillitä itsensä. (Hage & Hage 2007, 24.) Teräväkin painottaa sitä, että koiran luonteen täytyy sopia asiakkaan luonteeseen (Terävä 2012). Toisaalta koiran ajoittainen hassuttelu voi tuoda kohtaamiseen huumoria, jonka avulla asiakkaalle tulee kokemus sekä ymmärrys siitä, ettei kukaan ole täydellinen (Wikberg 2014, 29).

Tiitola mainitsee opinnäytetyössään (2012, 28–29) koira-avusteisessa työssä toimivan lemmikkikoiran päävaatimuksista. Vaatimukset ovat työhön sopivuus, luotettavuus, ennakointi sekä hallittavuus. Koiran täytyy myös kyetä toimimaan erilaisissa tilanteissa vieraidenkin ihmisten kanssa. Sen tulee nauttia ihmisen läsnäolosta sekä sillä täytyy olla kyky vastaanottaa ihmiset ilman ehtoja ja näin lisätä heidän turvallisuudentunnettaan. Koirien vaistonvarainen käyttäytyminen saakin ihmisissä aikaan terapeuttisia vaikutuksia. Koiran ei tarvitse omata korkeatasoista koulutusta, vaan perus käskyjen, istu, paikka, maahan ja tule, hallitseminen ja noudattaminen riittävät.

3.3 Haasteet koiran käytölle

Kupsala toteaa, että suhtautuminen eläimiin on hyvin kulttuurisidonnaista ja yhteiskunnan toimintatavat muovaavat sitä jatkuvasti. Eläimien asema eri yhteiskunnissa riippuu vahvasti vallitsevista uskonnoista, tieteestä, taiteesta, poliittisesta ja taloudellisesta järjestelmästä sekä arvostuksesta ja sosiaalisista normeista. (Kupsala 2011, 12.)

Ratamäki muistuttaa (2009, 38–41), että eläimen käyttäytyminen, fyysiset piirteet ja muut biologiset ominaisuudet vaikuttavat puolestaan siihen, millaisia mielikuvia se saa yksilöissä aikaan. Kohtaamisilla sekä kokemuksilla on vaikutuksensa siihen, millaiseksi yksittäisen ihmisen suhtautuminen eläintä kohtaan muotoutuu. Ratamäkikin on sitä mieltä, että toisaalta kulttuurihistoriallisten sekä yhteiskunnallisten käsitysten vaikutus saattavat muodostua voimakkaammiksi kuin omien kokemusten merkitys. Eläimen biologiset piirteet vaikuttavat usein suoraan siihen, millaisia kulttuurisia käsityksiä eläimestä on muodostunut. Biologiset piirteet vaikuttavat lisäksi siihen, mikä eläimen yhteiskunnallinen status on. Kulttuuriset käsitykset vaikuttavat vahvasti yhteiskunnalliseen järjestykseen. Edellä mainituista seikoista johtuen koiran asema eri kulttuureissa on erilainen.

Kulttuuristen ja uskonnollisten huomioiden lisäksi paljon puhututtavat myös allergiat. Professori Matti Hannuksela valistaa, että koiran karvaisuudella ei ole merkitystä niiden allergiaominaisuuksiin, koska karvat ovat liian isoja hengitettäväksi. Koirassa herkistävät hilse, sylki ja virtsa. Yksilöiden hilsemäärissä voi olla jopa 100-kertainen ero. Nykytiedon mukaan erot koirien välillä eivät ole rotusidonnaisia, vaan saman rodun sisällä erot eri yksilöiden välillä ovat suurempia kuin rotujen väliset erot. Koiran hilsemäärä riippuu siitä, onko sillä atooppista tai tali-ihottumaa. Koiraskoirien virtsa on narttujen virtsaa allergeenisempaa ja koiraskoirien virtsan proteiineja tulee karvoista huoneilmaan enemmän. (Allergiaterveys 2014.) Vanto kirjoittaa Allergia ja astma-lehdessä (2013, 31) kuinka noin joka viides suomalaisista koululaisista on herkistynyt koiralle ja/ tai kissalle. Koirasta saatavia tavallisimpia oireita ovat nenän tukkoisuus, aivastelu ja nuha sekä erilaiset silmäoireet. Oireet ovat pahimmillaan koiraa silitettäessä. Myös koiran nuolaisu voi aiheuttaa ihottumaa allergiselle. Eläinpölylle altistuminen voi aiheuttaa kutinaa, ihon punoitusta tai atooppisen ihottuman pahenemista. Astmaatikon hengityksen oireita voivat olla vinkuna, yskä ja hengitysvaikeudet.

Yleisimmin allergiat ilmaantuvat leikki-ikäisille lapsille, mutta ne yleistyvät myös kouluikäisillä. Yleensä allergiaoireet alkavat helpottua itsestään nuoruusiässä luonnollisen siedättämisen ansiosta. Joskus oireita pitää lievittää lääkkein. (Vanto 2013, 34.) Lievillä allergisilla oireilla tarkoitetaan yleensä sitä, että oireet pysyvät hallinnassa antihistamiini-tableteilla, nenäkortisonilla, silmätipoilla tai muilla vastaavilla itsehoitolääkkeellä, joita apteekista saa ilman reseptiä. Antihistamiini on siitä hyvä lääke, että

se ei ole haitallista pitkässä tai toistuvassakaan käytössä. Jos allergiset reaktiot ovat voimakkaita, koiran käyttöä tulee harkita uudelleen. (Allergiaterveys 2014.)

Koira-avusteisessa työssä on muistettava, että kaikki ihmiset eivät pidä koirista ja jotkut jopa pelkäävät niitä (Hage & Hage 2007, 27). Jotkut saattavat aluksi pelätä kookkaita koiria, mutta toiminnan jatkuessa ystävystyä niiden kanssa (Terävä 2012). Kaikki koiratkaan eivät sovellu koira-avusteiseen työhön. Koiran käytöstä on pystyttävä kontrolloimaan niin, että toiminta voidaan välillä keskeyttää, koira voidaan ohjata sekä hallita. Koira tulee työssään haistamaan, näkemään ja kuulemaan itselleen outoja asioita ja on ohjaajan vastuulla, että työkaveri on valmis kohtaamaan uudet olosuhteet. Koira ei myöskään saa käyttäytyä aggressiivisesti muita lajitovereitaan eikä ihmisiä kohtaan. Koiran sekä asiakkaan tulee tuntea olonsa mukavaksi ja turvalliseksi. Ohjaajan tulee osata tunnistaa koirasta stressaantuneisuuden merkit. Stressiä voidaan vähentää leikki- ja lenkkitauoilla sekä sillä, että koira voi poistua tilanteesta omaan turvalliseen paikkaansa. (Tiitola 2012, 28–29.)

Koiran viihtyvyys on työssä erittäin tärkeää. Ohjaajan tulee työnsä lomassa huomioida asiakkaan eleet, otteet ja tapa kohdella koira, ettei sitä satuteta tai säikäytetä. Koira ei myöskään saa jättää yksin asiakkaan kanssa. Koiran terveydestä on huolehdittava säännöllisin rokotuksin, madotuksin ja eläinlääkärikäynnein. Koiran äkillinen sairastuminen tai loukkaantuminen haittaa sen toimintakykyä, joten koiran pitää antaa toipua rauhassa ennen työn jatkamista. Myös koiran psyykkisestä hyvinvoinnista tulee huolehtia. Stressiä voi torjua työpäivän aikana sekä vapaa-ajalla riittävällä levolla, ravinnolla ja liikunnalla. Työpäivät tulee pitää maltillisen pituisena ja niihin on sisällytettävä sopivasti taukoja. Rutiinit ja ohjaajan rauhallinen käytös ehkäisevät stressaavien tilanteiden syntymistä. Jos koira stressaantuu, tulee stressiä aiheuttava asia selvittää, jotta tilanteeseen voi puuttua. (Wikberg 2014, 30–31.)

4 KOIRAT KASVATUS- JA KUNTOUTUSTYÖSSÄ RY

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry on perustettu vuonna 2010 yhteistuumin erilaisen ammattilaisten kesken, jotka ovat nähneet hyötyjä koiran mukaan ottamisessa asiakastyöhönsä. Yhdistys on perustettu, jotta jäsenet voivat jakaa ajatuksia ja kokemuksia sekä jäsentää ja määritellä työtään, esimerkiksi siitä, mitä koiralta odotetaan ja mitä asioita tulee ottaa huomioon koira-avusteista metodia käytettäessä. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2014a.)

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry näkee koiratoiminnan Suomessa olevan kehittymässä ja yhdistyksen olemassaolon aikana on tapahtunut paljon kehitystä. Yhdistyksessä on neljän vuoden aikana testannut koirakoita, viritellyt yhteistyötä Allergialiiton kanssa ja solminut kansainvälisiä suhteita. Yhdistyksen jäsenet pyrkivät jatkuvasti kehittämään käytänteitä niin, että koira-avusteista työtä toteutetaan eettisten ja kansainvälisten normien ja standardien mukaan, mutta kuitenkin asiakkaita hyvällä tavalla palvellen. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2014a.)

4.1 Koirakoiden koulutus

Kasvatus- ja kuntoutuskoiran ohjaajalta edellytetään soveltuvaa pohjakoulutusta kasvatus-, sosiaali- tai terveydenhoitoalalta, jotta he voivat osallistua koulutukseen. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n koulutus on toteutunut tähän mennessä yhteensä kolme kertaa eli koulutus toteutuu kerran vuodessa. Koulutus toteutetaan viitenä lähiopetusviikonloppuna. Koulutukseen mahtuu kerrallaan 20 kurssilaista ja kaikki koulutukset tähän mennessä ovat olleet täynnä. Edelliseen koulutukseen olisi ollut enemmän osallistujia kuin heitä pystyttiin ottamaan ja tulevalle kurssille on ilmoittautuneita runsaasti. Lisäksi kyselyitä koulutuksesta on tullut paljon. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2014a.)

Koiran tulee läpäistä soveltuvuuskoe, jonka jälkeen kahden vuoden sisällä se osallistuu työnäyttöön. Näytössä arvioidaan koirakon työtä todellisessa asiakastilanteessa. Koiran täytyy myös läpäistä eläinlääkärin tekemä terveystarkastus. Näiden jälkeen koirakolla on oikeus käyttää virallista kasvatus- ja kuntoutuskoirakko-nimeä. (Wikberg 2014, 29.)

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n koulutuksessa käsitellään hyvin kattavasti erilaisia aloja, joilla voi työskennellä koira-avusteisesti. Pääteemana on perustieto siitä, mitä koira-avusteinen työskentely on asiakastyössä sekä, mitä ohjaajalta ja hänen koiraltaan edellytetään. Lisäksi tuodaan esille eettisiä asioita, allergioihin liittyviä asioita, muun työyhteisön huomioimista sekä metodin käytön perustelua työyhteisössä. Eri alojen ammattilaiset tuovat koulutuksessa esille oman näkemyksensä ja kokemuksensa koira-avusteisesta työmuodosta. Koulutuksessa hyödynnetään myös tutkimustietoa asiakastyön lisäksi. Lisämausteena tutustutaan koiran kouluttamistekniikkaan sekä opiskellaan asioita koirasta ja sen käyttäytymisestä. Koulutus toteutetaan lähijaksoina ja verkkotyöskentelynä. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2014a.)

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry tarjoaa myös vertaistukea jäsenilleen, muun muassa omilla Facebook-ryhmillään sekä konsultoinnilla. Lisäksi se järjestää jäsenilleen tarkoitettuja tapaamisia. Yhdistys seuraa koirakoitaan työkentällä omalla suljetulla Facebook-ryhmällään eli ryhmän sisältöä eivät näe muut kuin koirakot. Ryhmä toimii verrattain aktiivisesti kokemusten ja uusien näkemysten vaihdossa. Koirakon on myös tarkistutettava taitonsa uuden näyttökokeen kautta säännöllisesti. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2014a.)

5 TUTKIMUSPROSESSI

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartuttaa ammattilaisten omaa näkökulmaa koirasta työkaluna ja -kaverina. Tutkimuksessa keskitytään koiran käytön hyötyihin, haasteisiin sekä kehittämisen kohteisiin työntekijän näkökulmasta. Tarkoituksena on myös selvittää eroa vapaaehtoistyössä käytettävän koiran ja ammattimaisen koiran välillä.

Olettamuksen mukaan koiran käyttö suomalaisessa kasvatustyössä on vielä hyvin marginaalista ja sen tähden myös tuntematonta. Suomessa tutkimustyötä kyseisestä aiheesta on tehty vähän, joten sekin mielestämme heikentää menetelmän tunnettavuutta ja myös arvostusta. Parhaimmillaan opinnäytetyö voi kannustaa koiran ohjaajaa osallistumaan koira-avusteiseen koulutukseen ja saada sitä kautta varmuutta ja lisää ammattitaitoa toimintaansa. Lisäksi tutkimus voi toimia kannustimena työnantajille,

jotta hekin ymmärtävät vaihtoehtoisen työmenetelmän mahdollisuudet ja siten tukisivat työntekijöitään osallistumaan koulutukseen ja ylläpitämään ammattitaitoaan.

Tutkimuskysymykset

- Mitä kehittämiskohteita koira-avusteisessa työssä on?
- Mitä hyötyjä koira-avusteisesta työstä on ohjaajalle ja asiakkaalle?
- Mitä haasteita työntekijä kohtaa koira-avusteisessa työssä työntekijänä ja asiakkaan kanssa?

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä eli perusjoukkona olivat Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n jäsenet, jotka ovat valmiita koirakoita tai opiskeluvaiheessa olevia koirakoita. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n kotisivuilla kerrotaan, että Suomessa on tällä hetkellä 11 diplomoitua koirakkoa (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2014b). Lisäksi yhdistyksen koulutuksissa on viimeisen kolmen vuoden aikana käynyt 60 kurssilaista.

Koska kyselytutkimuksen kohderyhmä oli pieni, otantatutkimusta ei tehty, vaan kysely lähetettiin kaikille kohdejoukkoon kuuluville.

5.3 Tutkimusmenetelmän valinta

Heikkilä toteaa (2010) tutkimuksen olevan luova prosessi, joka on joko kirjoituspöytä-tutkimusta tai empiiristä tutkimusta. Kirjoituspöytä-tutkimus on teoreettista ja siinä hyödynnetään valmiina olevaa tietomateriaalia. Havainnoiva eli empiirinen tutkimus perustuu teoreettisen tutkimuksen perusteella kehitettyihin menetelmiin (Heikkilä 2010, 13). Tutkimuksella on oltava tarkoitus tai tehtävä, joka ohjaa tutkimusstrategisia valintoja. Tutkimuksen tarkoitusta luonnehditaan usein neljän piirteen perusteella: tarkoittava, selittävä, kuvaileva tai ennustava. Tutkimukseen voi sisältyä enemmän kuin yksi piirre tai piirre voi muuttua tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi, Remes & Saja-vaara 2007, 133–134.)

Jotta tutkimus onnistuu, se edellyttää oikean kohderyhmän ja tutkimusmenetelmän valintaa. Tutkimuksen tavoite määrittää valittavan tutkimusmenetelmän. Lähestymis-

tavasta, tutkimustavoitteesta ja resursseista riippuu, mikä menetelmä koetaan sopivimmaksi. (Heikkilä 2010, 14.) Hirsjärven ym. (2007, 133) mukaan tutkimustyön alussa tulee pohtia, millä menettelytavalla saadaan parhaiten selvyyttä käsiteltäviin tutkimuskysymyksiin. Tutkijan on myös valittava sellainen lähestymistapa, jonka pätevyyteen hän itse uskoo. Kankkunen taas muistuttaa (2013, 54) siitä, että tutkijan tulee miettiä tarkkaan, onko kyseistä ilmiötä edes aiheellista tutkia.

Tutkimusote on joko kvalitatiivinen eli laadullinen tai kvantitatiivinen eli määrällinen. Tutkimusotteet voivat joissain tapauksissa myös täydentää toisiaan. Tutkimuksen tehtävästä tai tarkoituksesta riippuu, mikä lähestymistavoista valitaan. (Heikkilä 2010, 16.)

Opinnäytetyössä haluttiin selvittää ammattilaisten näkökulmaa koira-avusteisen työn hyödyistä, haasteista ja kehittämiskohteista. Koska koirakot työskentelevät eripuolilla Suomea, toimivin ratkaisu oli kerätä aineisto Webropol-kyselyn avulla. Kysely oli luonteeltaan puolistrukturoitu kyselylomake, joka sisälsi avoimia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä sekä asteikkoihin perustuvia kysymyksiä (Liite 2). Koirat kasvat- ja kuntoutustyössä ry:lle lähetettiin sähköpostitse omat avoimet kysymykset, joilla selvitettiin perustietoja yhdistyksestä ja sen toiminnasta (Liite 1).

Vaikka tutkimuksen painopiste on kvantitatiivisessa tutkimusotteessa, on siinä häivähdys myös kvalitatiivista tutkimusotetta avointen kysymysten myötä. Vaikka kvalitatiivisen vastausaineiston käsitteleminen oli kvantitatiivisten vastausten käsittelyä huomattavasti työläämpää, olivat avoimet kysymykset tärkeitä lisätiedon tuojia.

5.3.1 Kyselylomake

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran mukaan (2007) kyselyn ylivoimaisin etu on, että sen avulla voidaan kerätä laajaa tutkimusaineistoa. Sen lisäksi, että kyselyyn voi tulla useita vastauksia, sillä voidaan kysyä monenlaisia asioita. He korostavat vielä sitä, että huolellisesti suunnitellun kyselylomakkeen aineisto on helposti käsiteltävissä sekä analysoitavissa. Huolella laadittu kysely säästää myös tutkijan aikaa. Vaikka kyselytutkimusta pidetään hyvänä menetelmänä, on sillä myös heikkoutensa. Tutkija ei voi olla koskaan täysin varma vastaajien rehellisyydestä. Hän ei tiedä, kuinka vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet aiheeseen ja ovatko kysymyslomakkeessa annetut vaihto-

ehdot olleet onnistuneita vastaajien näkökulmasta. Kyselytutkimuksessa on olemassa väärinymmärryksen riski. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 190.)

Joskus kyselytutkimuksissa käy vastaajakato. Korkeampaa vastausprosenttia voidaan odottaa, jos kysely lähetetään tietyille erityisryhmälle ja tämän ryhmän mielestä tutkittava aihe on heidän kannaltaan tärkeä. (Heikkilä 2010, 48; Hirsjärvi ym. 2007, 190–191.) Myös kysymysten muotoilussa tulee olla huolellinen (Heikkilä 2010, 47). Valli toteaa (2007, 102–103), että kysymykset luovat pohjan tutkimuksen onnistumiselle. Sen takia kysymysten on oltava yksiselitteisiä eivätkä ne saa olla johdattelevia. Tutkijan on tärkeää muistaa, että kysymykset rakennetaan tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti.

Yleensä kyselylomakkeen kysymykset jaetaan avoimiin kysymyksiin, monivalintakysymyksiin sekä asteikkoihin perustuviin kysymyksiin (Hirsjärvi ym. 2007, 193–195). Kysymyslomakkeessa käytettiin näitä kolmea kysymysmuotoa. Seuraavaksi jokainen kysymysmuoto esitellään pääpiirteisesti.

Avoimiin kysymyksiin annettuja vastauksia voi analysoida tilastollisin menetelmin, mutta se vie tutkijalta enemmän aikaa kuin valmiiden vaihtoehtojen tulkinta (Valli 2007, 124). Avoimet kysymykset antavat vastaajille mahdollisuuden kertoa sen, mitä he todella asiasta ajattelevat. Sen tähden vastausten sisältö on hyvin kirjavaa. (Hirsjärvi ym. 2007, 196.) Heikkilä toteaa (2010, 49–50), että avoimet kysymykset ovat tarkoituksenmukaisia silloin, kun vastausvaihtoehtoja ei tunneta etukäteen. Vaikka avoimet kysymykset ovat työläitä tulkita, kannattaa niitä käyttää, sillä vastausten joukossa voi olla varteenotettavia ideoita.

Monivalintakysymyksissä vaihtoehtojen määrä ei saa olla liian suuri, vaan niiden tulee olla järkeviä ja mielekkäitä vastaajille (Heikkilä 2010, 51). Monivalintakysymyksissä vastausvaihtoehdot on kirjattu valmiiksi kuviteltujen vastausten pohjalta. Tällaisissa kysymyksissä tärkeintä on se, että jokaiselle vastaajalle löytyy sopiva vastausvaihtoehto. Sen takia vaihtoehtoihin on hyvä lisätä ”muu, mikä” -vaihtoehto. (Valli 2007, 123.) Hirsjärvi ym. muistuttavat (2007, 194), että ”muu, mikä” -vaihtoehto on jo strukturoidun ja avoimen kysymyksen välimuoto, jolla halutaan saada vastaukseksi sellainen näkökulma, jota tutkija ei ole osannut ajatella.

Kyselylomakkeen asteikkokysymyksissä on väittämiä, joihin vastaajat valitsevat sen vaihtoehdon, kuinka voimakkaasti he ovat samaa tai eri mieltä väittämien kanssa (Hirsjärvi ym. 2007, 195). Asteikkokysymysten etu on siinä, että niiden avulla saadaan kerättyä paljon tietoa mahdutettuna pieneen tilaan (Heikkilä 2010, 52).

Ennen kuin kysely päätettiin tehdä Webropolin avulla, täytyi pohtia, mitä kysymyksillä halutaan selvittää, jotta voi päästä parhaiten käsiksi tutkittavaan aiheeseen. Kysymysten aiheita ja valmiita kysymyksiä kirjattiin muistiin. Kun viimein päädyttiin Webropol-kyselyyn, täytyi päättää, minkälaisia kysymysten tulee olla ja kuinka monta kysymystä tarvitaan. Lopulta kysely jakautui sisällöltään neljään aihepiiriin: taustatiedot, koiran valinta, koira työssä sekä haasteet ja hyödyt. Lisäksi jokainen aihealue piti sisällään erinäisen määrän kysymyksiä. Kysely koostui kaiken kaikkiaan 36 kysymyksestä.

5.3.2 Webropol-kysely

Verkossa tehtävän tutkimuksen suosio on kasvussa. Verkkotutkimuksen suurimpia etuja ovat taloudellisuus ja tutkimuksen käännettävyys suoraan tiedostoksi. Tällä tavalla vältetään analysointivaiheessa virhelyönneiltä. (Valli 2007, 111.) Internet-kysely on myös helppo toteuttaa (Heikkilä 2010, 70). Webropol on suomalainen perheyritys, joka on toiminut lähes 20 vuotta. Yritys tarjoaa käyttäjilleen helpon tavan teettää erilaisia kyselyjä ja toteuttaa tutkimuksia. Sovelluksella pystyy toteuttamaan kyselylomakkeita, keräämään vastauksia ja raportoimaan tuloksia. Nykyään Webropol kuuluu alansa johtaviin palveluntarjoajiin Euroopassa. (Webropol.fi 2014.)

Webropolin avulla pystyi toteuttamaan kyselyn alusta loppuun. Sovellukseen sai tunnukset, joilla pystyi kirjautumaan ohjelmaan. Sovellukseen syötettiin kysymykset ja se muutti ne vastattavaan muotoon. Webropolissa kyselyn luonti oli monipuolista ja vaihtoehtoja oli useita. Kyselyn ulkomuodoksi valittiin peruskysely ja kysymysmuodoiksi avoimet-, monivalinta- ja asteikkoihin perustuvat kysymykset. Kun lomake oli ulkoasua myöten valmis, sovelluksesta lähetettiin valmis linkki Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n työntekijälle, joka lähetti sen eteenpäin yhdistyksen jäsenille. Sovellus raportoi automaattisesti saadut vastaukset haluamaamme muotoon, esimerkiksi kaavioihin tai numeraaliseen järjestykseen. Kysely oli avoinna 23.9. – 17.10.2014 välisenä aikana.

6 TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Taustatiedot

Tällä hetkellä Suomessa tehdään koira-avusteista työtä ainakin kouluissa, sairaaloissa, lastensuojelulaitoksissa, vanhainkodeissa, saattohoitokodeissa, kuntoutuskeskuksissa ja päiväkodeissa sekä monissa muissa paikoissa. Ammattilaisia löytyy niin toimintaterapeuteista, opettajista, yhteisöpedagogeista, sosionomeista, psykologeista, koulu-kuraattoreista, koulunkäyntiavustajista kuin fysioterapeuteistakin. (Wikberg 2014, 29.)

Webropol-kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 18 henkilöä. Kyselyyn vastanneista neljä työskentelee erityisopettajana ja kaksi fysioterapeuttina. Vastaajista löytyy myös toimintaterapeutti, opettaja, koulunkäynninavustaja/-ohjaaja, etsivä nuorisotyöntekijä, lähihoitaja sekä sairaanhoitaja. Vastanneiden joukossa on myös sosiaaliohjaaja, koulukuraattori, ohjaaja, erityisperhetyöntekijä, ohjaaja (sosionomi), psykologi ja ammatillinen opettaja.

Vastaajien omistamien koirien rotujen kirjo oli runsas. Paimenkoirat, noutajat ja muut erilaiset käyttö- ja seurakoirat olivat eniten käytettyjä. Lisäksi joukossa oli muutama sekarotuinenkin koira.

Vastaajista vain yksi ilmoitti, ettei harrasta siviilielämässä koiransa kanssa, mutta loput 17 sanoivat harrastavansa. Heistä 11 harrastaa tokoa (tottelevaisuuskoulutus), kahdeksan agilitya, kolme jälkeä ja/tai hakua. Vastaajista 12 vastasi kohtaan ”Muu”. Kohdassa lueteltiin vesipelastus, koirafrisbee, koiranäyttelyt, maastajuoksu, rallytoko ja kaverikoiratoiminta. Vastaajista 14 ilmoitti harrastavansa koiransa kanssa edelleen. Kolme ilmoitti, etteivät harrasta enää.

Yhdeksällä oli kokemusta koiran kanssa työskentelystä omassa ammatissaan/ työpaikassaan 1–3 vuotta. Neljä vastaajaa kertoi kokemusta olevan 1–6 kuukautta ja neljä 6–12 kuukautta. Vain yhdellä vastaajalla oli kokemusta enemmän kuin kolme vuotta. Vastaajista viisi ovat valmiita koirakoita ja 13 opiskeluvaiheessa olevaa koirakkoa.

Kysyttäessä, kuinka he löysivät Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n toimintaan, kaksi ilmoitti löytäneensä mukaan ystävän kautta ja kaksi työnantajan kautta. Viisi vastaajaa löysi toimintaan mukaan kollegan kautta. Yhdeksän vastasivat ”Muun kautta” -kohtaan. Kohdassa lueteltiin oman kiinnostuksen myötä tehty tiedonhaku, verkossa surffailu, yhdistyksen esittäytyminen messuilla ja eläinavusteinen koulutus.

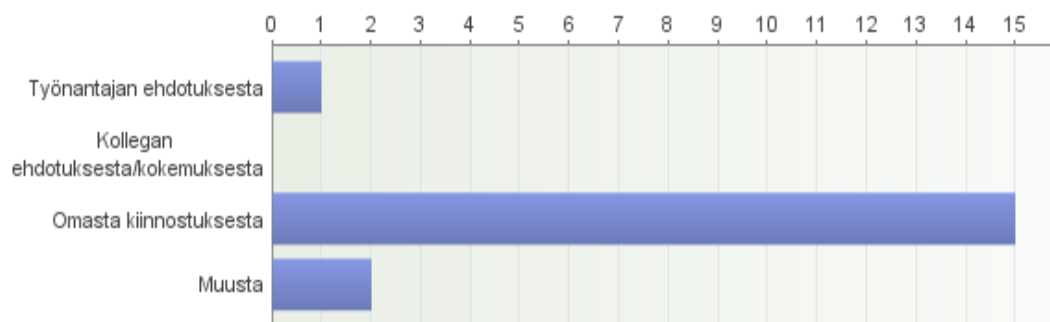
Vastaajat valitsivat Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n, koska se tarjoaa Suomessa koulutusta, jonka kautta saa myös tukea, lisätietoa ja uusia ideoita. Lisäksi esiin nostettiin ammattimaisuus, verkostoituminen ja uskottavuus esimiehen silmissä. Yhdistys on myös toimiva ja raivaa tietä tärkeän asian puolesta, mikä yhdistää eri ammatikunnat toimimaan saman tavoitteen puolesta.

”Tarjoaa Suomessa sitä koulutusta ja näkökulmaa, jota itse kaipasin tavoitteellisen ja näyttöön perustuvan työn tueksi.”

- Toimintaterapeutti

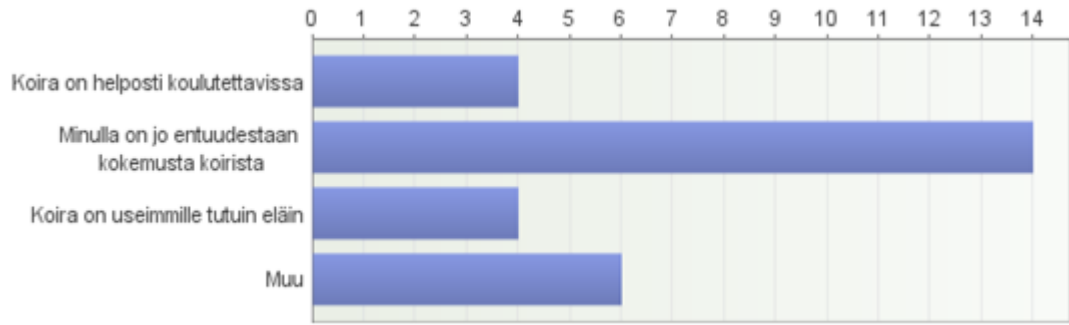
6.2 Koiran valinta

Koiran valinta -osiossa käsiteltiin sitä, kuinka vastaajat päätyivät koiran kanssa tehtävään työhön ja miksi vastaajat ovat valinneet juuri koiran työkaluksi ja -kaveriksi.

Diagrammi 1: Miten päädyit koiran kanssa tehtävään työhön? Vastaajia 18.

Koiran kanssa tehtävään työhön päätyi työnantajan ehdotuksesta yksi, mutta ei yksikään kollegan ehdotuksesta tai kokemuksesta. Omasta kiinnostuksestaan työhön päätyi 15 vastaajista, muusta syystä kaksi. ”Muu”-kohdassa lueteltiin oma kiinnostus ja vahinko, eli vastaaja huomasi työn toimivuuden. Lisäksi yksi vastaaja kertoi välittömästä kiinnostumisestaan kuultuaan työn mahdollisuuksista.

Diagrammi 2: Miksi valitsit juuri koiran työhösi? Voit valita useamman vaihtoehdon. Vastaajia 18.

Vastaajista 14 valitsi koiran, koska heillä oli jo entuudestaan kokemusta koirista. Neljä vastaajaa valitsi koiran, koska se on helposti koulutettavissa ja neljä sen takia, että se on useimmille tutuin eläin. Kuusi vastaajaa valitsi kohdan ”Muu”, jossa lueteltiin koiran sopiva koko eläinterapiaan ja sen helppo kuljetettavuus, hyvät kaverikoira-toiminnan kokemukset, terapian toteuttaminen sisätiloissa, eläinavusteisuuden kiinnostavuus sekä ennalta tutustuminen, valmiina oleva koira ja hyvät tulokset.

Kahdelle vastaajalle koira on työkaveri ja 16 vastaajalle koira on lemmikki, joka on myös työkalu ja -kaveri.

6.3 Koira työssä

Koira työssä -osiossa kartoitettiin, miten tärkeinä vastaajat pitävät tietynlaisia piirteitä koiran kanssa tehtävässä työssä ohjaajan itsensä ja koiran sekä asiakkaan kannalta.

Kyselyssä kysyttiin, kuinka tärkeitä turvallisuus, luottamus, koiran ammattitaito, ohjaajan ammattitaito ja työn mielekkyys molemmille ovat. Vastaajien tuli valita kussakin kohdassa joko erittäin tärkeä (3), jonkin verran tärkeä (2) tai ei lainkaan tärkeä (1).

	1	2	3	Yhteensä	Keskiarvo
Turvallisuus	1	0	17	18	2,89
Luottamus	2	0	16	18	2,78
Koiran ammattitaito	3	9	5	17	2,12
Ohjaajan ammattitaito	1	3	14	18	2,72
Työn mielekkyys molemmille	1	1	15	17	2,82
Yhteensä	8	13	67	88	2,67

Taulukko 2: Miten tärkeitä seuraavat asiat ovat koiran kannalta? 1=Ei lainkaan, tärkeä, 2=Jonkin verran tärkeä, 3=Erittäin tärkeä. Vastaaajia 18.

Taulukosta voi havaita, että kaikkia vaihtoehtoja pidettiin pääsääntöisesti erittäin tärkeinä. Huomio tuloksissa kiinnittyy siihen, että koiran ammattitaidon kohdalla äänet jakautuvat eniten ja kolme vastaajista ei pidä työkaverinsa ammattitaitoa lainkaan tärkeänä. Keskiarvollisesti eniten kannatusta saivat turvallisuus, työn mielekkyys sekä luottamus.

Toimintaterapeutti Hanna-Leena Niiranen kertoo, että koiran havainnointi eli katseen, ilmeiden ja eleiden seuraaminen on työssä erityisen tärkeää. Näin ohjaaja pystyy reagoimaan koiran tunnetilaan ja jaksamiseen työpäivän aikana. Koiran jaksamista tukee myös työpäivien etukäteissuunnittelu. Koiran päivä tulee suunnitella niin, että se ei tee jokaisen asiakkaan kanssa pelkästään fyysisiä harjoitteita tai älypelejä. Päivän ohjelma suunnitellaan vaihtelevaksi asiakkaiden tavoitteet huomioon ottaen. Ohjaajan tehtävänä on myös huolehtia koiran sekä asiakkaan turvallisuudesta. Välillä se on haasteellista, koska kaikkia tilanteita ei pysty ennakoimaan. (Wikberg 2014, 26–27.)

Kyselyssä kysyttiin myös, kuinka tärkeä turvallisuus, luottamus, koiran ammattitaito, ohjaajan ammattitaito ja työn mielekkyys koiran kanssa tehtävässä työssä ovat asiakkaan kannalta. Vastaaajien tuli valita kussakin kohdassa joko erittäin tärkeä (3), jonkin verran tärkeä (2) tai ei lainkaan tärkeä (1).

	1	2	3	Yhteensä	Keskiarvo
Turvallisuus	1	0	17	18	2,89
Luottamus	0	2	16	18	2,89
Ohjaajan ammattitaito	1	2	15	18	2,78
Koiran ammattitaito	4	6	8	18	2,22
Mielekkyyys	0	3	15	18	2,83
Yhteensä	6	13	71	90	2,72

Taulukko 3: Miten tärkeitä seuraavat asiat ovat koiran kanssa työskentelyssä asiakkaan kannalta? 1= Ei lainkaan tärkeä, 2= Jonkin verran tärkeä, 3= Erittäin tärkeä. Vastaajia 18.

Taulukkoa tarkastellessa voi huomata, että jokaista kohtaa, paitsi koiran ammattitaitoa, pidettiin erittäin tärkeänä. Myös tässä kohdassa koiran ammattitaidon tärkeys tuotti eniten vaihtelevuutta vastaajien kesken. Keskiarvollisesti eniten kannatusta saivat asiakkaan kokema turvallisuus, luottamus sekä toiminnan mielekkyyys.

Jotta toiminta olisi asiakkaalle turvallista ja mielekästä, tulee eläintenkouluttaja Miia Kantinkosken, mukaan koira-avusteisessa työssä ottaa huomioon se, että jokaisella toimijalla on yhteiset pelisäännöt, joiden mukaan toimia. Asiakkaalle pitää opettaa, mitä koira eleillään kertoo, jotta tuokio on kaikille turvallinen. Jokaisella on oikeus omaan rauhaan ja siksi koirankaan ei tarvitse sietää mitä tahansa. Koiralla tulee myös olla oikeus päättää, milloin se haluaa lähestyä ihmistä. Molemminpuolinen kunnioitus on koira-avusteisessa työssä kaiken ytimessä. (Romppainen 2012, 19–21.) Hanna-Leena Niiranen lisää vielä, että konkreettinen tekeminen on asiakkaalle tavoitteellista, motivoivaa ja palkitsevaa. Yhdessä koiran kanssa touhuaminen on luonteeltaan mukavaa ja itsetuntoa vahvistavaa. (Wikberg 2014, 26.)

6.3.1 Asiakkaan hyödyt

Vastaajien tuli luetella avoimen kysymyksen kautta koiran kanssa työskentelyn hyötyjä asiakkaan kannalta omassa työssään. Vastaajien määrä oli 18. Vastauksista selvisi, että koira käytetään työparina lasten, nuorten, aikuisten ja vanhusten sekä erityisryhmien kanssa.

Vastauksissa toistuivat hyvin pitkälti samat teemat: motivaation ja vuorovaikutustaitojen lisääminen, onnistumisen kokemusten mahdollistaminen sekä työntekijän ja asiakkaan luottamussuhteen nopeuttaminen ja vahvistaminen. Koira auttaa myös hallitsemaan asiakkaan stressin- ja aggressionhallintaa, rohkaisemaan ujompia sekä aktivoimaan passiivisempia. Lisäksi se parantaa keskittymistä ja rauhoittaa. Eräs ohjaaja tarttui tunnekasvatukseen ja empatiaan, johon koira soveltuu hyvin. Myös tunnelukkojen avaaminen ja itsetunnon kohottaminen nousivat esille. Fysioterapeutti koki koiran tuovan iloa kuntoutujalle vaikeissakin tilanteissa rankkaan harjoitukseen ja parantavan terapiakestävyyttä. Koira toimii myös keskustelunavaajana.

”Ujotkin uskaltavat sille (koiralle) harjoitella ääneen lukemista. Moni rentoutuu hetkeksi koiran vierelle. Aggressionhallintaa kun koiran kanssa lenkki tai sitä paijaa. Sille voi kertoa murheitaan. Tulevat mielellään kouluun kun näkevät koira tulevan iloisesti vastaan. Lupa tehdä eri asennoissa (ergonomia) töitä, kun tekee koiran vieressä. Auttaa keskittymään. Läheisyys. Luo itseluottamusta kun saa koiran tottelemaan. Koiran kanssa pitää miettiä kuinka sitä kohdellaan ja mitä on koiran kieli, ehkä sama siirtyy muihin sosiaalisiin taitoihin.”

- Erityisopettaja

”Joidenkin asiakkaitteni on koiran läsnä ollessa helpompi rentoutua ja sitä kautta puhua asioistaan. Myös tutustuminen asiakkaalle uuteen työntekijään voi joillekin koiran läsnäollessa olla helpompaa. Olen käyttänyt toista, vilkasta luonteista koiraani, peilaamaan sitä, millaista on olla kouluympäristössä vilkas ja energinen. Koiraa katsellen pääsimme keskustelemaan aiheesta vilkkaiden oppilaiden kanssa.”

- Lähihoitaja

Sosionomiohjaaja kertoo, että *”...Liikkumisvapauden rajoitusten aikana koiran läsnäolo rauhoittaa vaikka tilanne on nuorelle haastava.”*

Koira-avusteisen työn tarkoituksena on auttaa kasvatukseen ja kuntoutukseen liittyvissä haasteissa. Toiminnassa keskeistä on koiran ja ihmisen välinen vuorovaikutussuhde sekä itse toiminta. Karvaisen työparin avulla toiminta koetaan usein mielenkiintoisempaan ja merkityksellisempään kuin pelkkien mekaanisten harjoitteiden tekeminen.

Koiria hyödynnetään muun muassa fysioterapiassa, mielenterveyskuntoutujilla, erityisluokilla sekä lasten ja ikäihmisten parissa. (Kihlström-Lehtonen 2012, 15.) Koirat työskentelevät erilaisissa laitoksissa kuten, lastenkodeissa, ja psykologin vastaanotolla koira saattaa murtaa jään (Koiramme 2013, 10).

Vastaajien tuli kertoa myös, minkälaisen asiakkaan kanssa koira on paras työkalu. Vastaajia oli 18. Vastauksissa oli aika paljon toistoa liittyen siihen, mitä hyötyä asiakkaalle on koiran käytöstä. Uudeksi näkökulmaksi nostettiin esille sellainen asiakas, joka on ujo eikä pelkää koiria. Lisäksi asiakkaaksi soveltuu herkkä nuori, jolla on vaikeuksia ilmaista tunteitaan ja huono itsetunto. Jos asiakas on passiivinen, levoton tai rauhaton, koira sopii työskentelyyn.

”Nuorten sekä aikuisten. Sellaiset, jotka kaipaavat huomiota tässä kii-reisessä maailmassa.”

- Opettaja

”Minun koirani soveltuu mielestäni parhaiten hiljaisten ja vetäytyvien tyttöjen kanssa työskentelyyn, vilkkaiden lasten kanssa stressaantuu eh-kä hieman.”

- Psykologi

”Sellaisen, jolla on motivaatiota ja mielenkiintoa. Muutoin en näkisi ihmisen koolla, sairaudella, iällä, mahdollisella kehitysvammaisuudella olevan mitään tekoa asian kanssa. Vain se on tärkeää, että asiakkaalla on positiivinen ja asenne koiran kanssa tehtävään työhön.”

- Lähihoitaja

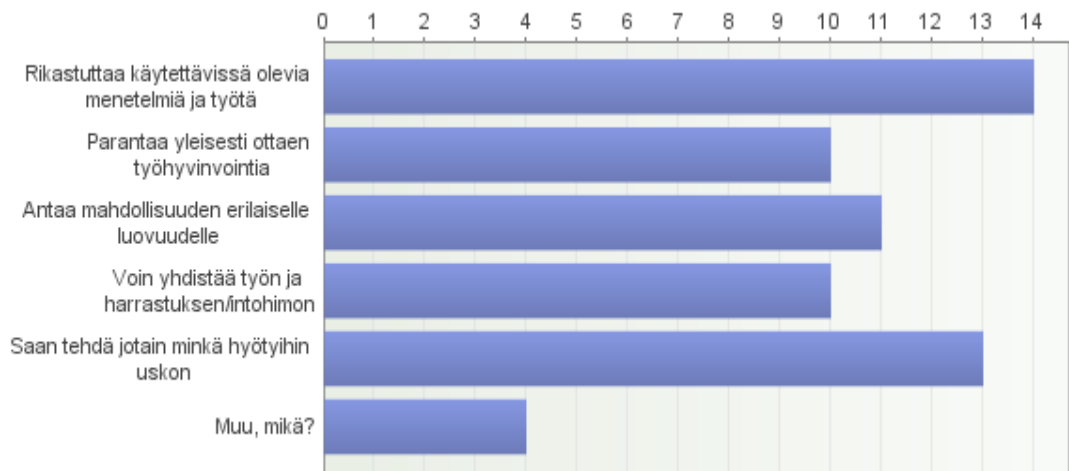
Koira-avusteisessa työssä jokainen asiakassuhde on yksilöllinen tavoitteiltaan, joten yleisiä tehtäviä on hankala listata. Jo ensimmäinen onnistuminen koiran kanssa yleensä takaa sen, että asiakas haluaa tulla uudelleen. Yksi kaikkia yhdistävä tekijä on kuitenkin vuorovaikutus. Koira voi helpottaa ja vauhdittaa asiakkaan ja työntekijän luot-tamussuhteen syntyä ja ylläpitämistä. Asiakas voi kokea koiran välityksellä myös eri-laisia aistikokemuksia ja sanoittaa non-verbaaleja viestejä koiran olemuksesta. Koiran käytöksen havainnointi kehittää sosiaalisia taitoja ja voivat toimia peilinä asiakkaan omalle toiminnalle. Koiran avoimuus ja ennakkoluulottomuus voi nostaa myös asiak-

kaan itsetuntoa kohtaamalla hänet aidosti iloisena ja juuri sellaisena kuin hän on. Asiakkaan itseluottamusta taas lisää se, että koiran kautta asiakkaan osaaminen ja taidot voivat tulla eri tavalla näkyviksi. (Wikberg 2014, 27–30.)

Toimintaterapeutti Hanna-Leena Niirasen keräämän perhepalautteen mukaan koiran läsnäolo terapiassa oli lisännyt lapsessa heräävien tunteiden sanoittamista ja sosiaalisia taitoja sekä kehittänyt itsehillintää. Lisäksi koiran läsnäolo oli motivoinut lasta yrittämään haastavia asioita rohkeammin ja antoi mahdollisuuden projisoida sitä, miten hänen käyttäytymisensä vaikuttaa muihin. Lapset itse ovat todenneet, että he eivät tekisi tehtäviä ilman koiraa, koska ”*koiran kanssa on kiva olla.*” (Wikberg 2014, 27–28.)

6.3.2 Työntekijän hyödyt

Seuraavaksi vastaajien tuli valita itsensä kannalta tärkeitä asioita koira-avusteisesta työstä.

Diagrammi 3: Koiran kanssa työskentelyn hyödyt itsesi kannalta? Voit valita useamman vaihtoehdon. Vastaajia 18.

Eniten kannatusta sai se, että koiran kanssa tehtävä työ rikastuttaa käytettävissä olevia menetelmiä ja työtä sekä se, että saa tehdä jotain, minkä hyötyihin usko. Kolmanneksi eniten sai kannatusta mahdollisuus luovuudelle. Neljänneksi nousivat työhyvinvoinnin parantuminen ja työn ja harrastuksen/intohimon yhdistäminen. Kohdassa ”Muu” lueteltiin asiakkaan hyöty, vuorovaikutuksen nopeuttaminen ja ”*jään särkeminen*”, apu aggression hallintaan sekä se, kuinka asiakkaat ja potilaat nauttivat koiran kanssa työskentelystä.

Vastaajien tuli vielä avoimella vastauksella selvittää, mitä hyötyjä työntekijä itse kokee saavansa työstään. Vastauksia tuli 18. Vastaajista 16 koki koiran kanssa tehtävän työn lisäävän luovuutta, motivaatiota ja monipuolisuutta. Lisäksi se rakentaa luottamussuhdetta asiakkaaseen ja edistää hyvinvointia niin asiakkaalle kuin työntekijälle. Vastaajat olivat aikalailla yhtä mieltä siitä, että koiran kanssa tehtävä työ auttaa pois koirapelosta, tuo onnistumisen kokemuksia molemmille sekä tunne hyväksytyksi tulemisesta kasvaa.

”Mahdollisesta ”pakkopullasta” esim. liikunnallisten, toistuvien, tylsien harjoitteiden tekemisestä tulee mukavaa ja iloista, kun siihen yksitoikkoiseen asiaan liitetään mukaan kolmas osapuoli. Esim. aivohalvauspotilaasta oli todella tylsää harjoittaa käden liikerataa pyyhkimällä rätillä pöytää nurkasta nurkkaan, MUTTA kun hän sai silittää ja harjata koiraa kuononpäästä hännänpäähän, saman harjoitteen tekemisestä tuli mukavaa. Samoin kaikesta tekemisestä tulee mielekästä - olettaen asiakkaan edelleen motivoituvan eläimestä. Sitä seuraa, sen tekemisiä seurataan, niistä jutellaan, ulkona saadaan sosiaalisuutta lisättyä kun nähdään mahdollisesti muita ihmisiä ja koiria omistajineen. Onnistuneet harjoitukset koiran kanssa ”kahdestaan” tuovat lisää itseluottamusta ja varmuutta. Minä osaan. Minä pystyn. Minä uskallan. Työntekijälle se tuo vaihtelua, ei rutinoiduta, nähdään edistymistä joka tuo myös itselle hyvän mielen, pysyy innokkaana ja innostavana.”

- Lähihoitaja

”Koira tukee kuntoutujan roolin muuttumista objektista subjektiksi, mikä edistää kuntoutujan ja terapeutin suhteen tasavertaisuutta ja valtaistaa kuntoutujaa omassa kuntoutuksessaan. Se antaa myös mahdollisuuden tarkastella terapiatilanteita ja kuntoutumista turvallisesti esim. koiran kautta/välityksellä keskustellen, mikäli asioita on vaikea käydä läpi suoraan terapeutin kanssa. Koira antaa kuntoutujalle aina rehellisen palautteen ja hyväksyy kuntoutujan sellaisena kun hän on, tukien kuntoutujan itsetuntoa ja motivoiden myös vaikeisiin harjoituksiin. Koira tuo terapiatilanteisiin osaltaan ”arvaamattoman” muuttuja, jolloin tilanne ei koskaan voi olla täysin ennalta suunniteltu ja tämä tekee terapiatilanteista aitoja ja harjoittaa kuntoutujaa arkielämän tilanteisiin, joissa täy-

tyy pystyä reagoimaan myös muutoksiin tilanteen vaatimalla tavalla. Koira tukee myös työntekijän työskentelymotivaatiota onnistumisten kautta ja tukee näin työhyvinvointia.”

- Fysioterapeutti

On tärkeää, että ihminen löytää itselleen sopivan työn ja nauttii työstään. Työtä ei kaikkialla tehdä pelkästään rahan takia, vaan sillä voi olla arkirealismia syvällisemmät ja tunneperäisemmät motiivit. Työ tuo parhaimmillaan onnistumisen kokemuksia ja merkityksellisyyttä. (Paasivaara 2009, 8–9.)

Nykyajan työssä haasteena on oppia tunnistamaan omia kehittämiskohteitaan sekä kehittää itseään jatkuvasti ammatillisesti. Tavoitteellinen ammatillinen kehitys edellyttää sitä, että työntekijä tunnistaa toimintansa syvemmin ja on halukas kehittämään tieto- ja taitovalmiuksiaan. (Paasivaara 2009, 10–11.) Paasivaara toteaa (2009, 14–15) että, jokaisen työtä tekevän ihmisen perustarve on myös tuntee olonsa ja työpanoksensa arvostetuksi. Tällainen työntekijä on tyytyväinen työhönsä ja tekee laadukkaampaa työtä. Tämä johtaa siihen, että työntekijä uskaltaa ottaa riskejä itseluottamuksen kasvaessa.

Työyhteisöissä tarvitaan erilaisia ihmisiä, vaikka työyhteisön tavoite olisikin kaikilla sama. Tavoitteeseen voi kuitenkin päästä erilaisilla keinoilla ja se voi tuoda mukanaan aivan uusia mahdollisuuksia tehdä työtä. Hyvä ja toimiva työyhteisö ja johtaja arvostavat ihmisten erilaisuutta ja persoonallisuutta sekä osaa hyödyntää jäsentensä yksilöllistä osaamista ja näkemyksiä. (Paasivaara 2009, 54–55.)

Luovuutta on pidetty yhtenä yhteiskunnallisen kehityksen menestystekijänä. Se antaa mahdollisuuden luoda uutta ja tehdä asioita uudella tavalla (Paasivaara 2009, 99). Työntekijöiden motivaation tarkasteluun kehitetty Maslowin tarvehierarkia listaa tärkeitä asioita työhyvinvointiin. Tarvehierarkia koostuu alhaalta ylöspäin fysiologisten, turvallisuuden, liittymisen, arvostuksen ja itsensä toteuttamisen tarpeista. Hierarkian ylimmäiset tarpeet voivat tulla mahdollisiksi, jos alimmaisat ovat toteutuneet. Arvostuksen ja itsensä toteuttamisen tarve on kasvanut ja korostunut, koska perustarpeet kuten fysiologiset, turvallisuuden ja liittymisen tarpeet ovat yleisesti ottaen toteutuneet hyvin. (Airo ym. 2008, 60–61.)

Nykyään työhyvinvointikin liittyy enimmäkseen motivaatioon, osaamiseen ja ilmapiiriin. Keskeisintä kuitenkin on se, miten ihminen voi hyödyntää osaamistaan. (Ojala & Ahonen 2005, 31.) Koira-avusteisen työn ollessa Suomessa vielä pienimuotoista, on sen läpiajaminen suhteellisen haastavaa. Työyhteisön kannustus ja tuki uuden työmenetelmän oppimiseen ja kehittämiseen ovat äärimmäisen tärkeitä sen onnistumisen kannalta. Koira työmenetelmänä tukee työntekijän luovuutta ja tarvetta itsensä toteuttamiseen. Työntekijä käyttää työssään omaa koiraansa, joten sitoutuminen työmenetelmään, sen kehittämiseen ja ylläpitämiseen on suuri.

Uudet työmenetelmät rikastuttavat työntekijän työtä ja antavat tilaa luovuudelle. Varsinkin ihmisläheisessä työssä myös työntekijän omat tunteet voivat olla vahvasti mukana ja monet alan ammattilaiset sanovat tekevänsä työtä sydämellään.

6.4 Haasteet ja kehittäminen

Vastaajien tuli pohtia, minkälaisia haasteita ja kehittämiskohteita koira-avusteisessa työssä on itsensä, asiakkaan sekä koko työkentän näkökulmasta.

Kyselyssä kysyttiin, kuinka haastavia ylimääräinen työ, ammattitaidon ylläpitäminen (koiran ja itsensä kehittäminen), asiakkaan rajoitukset ja estot sekä koiran käytön perustelu muille ovat ohjaajan kannalta. Vastaajien tuli valita kussakin kohdassa joko erittäin haastava (3), jonkin verran haastava (2) tai ei lainkaan haastava (1).

	1	2	3	Yhteensä	Keskiarvo
Ylimääräistä työtä	6	10	2	18	1,78
Ammattitaidon ylläpitäminen (koiran ja itsensä kehittäminen)	2	13	3	18	2,06
Asiakkaan rajoitukset, estot	5	10	3	18	1,89
Koiran käytön perustelu muille	6	8	4	18	1,89
Yhteensä	19	41	12	72	1,9

Taulukko 4: Miten haastavia seuraavat asiat ovat itsesi kannalta koiran kanssa työskentelyssä? 1= Ei lainkaan haastava, 2= Jonkin verran haastava, 3= Erittäin haastava. Vastaajia 18.

Taulukkoa tarkastellessa huomaa, että pääsääntöisesti kaikki kohdat olivat jonkin verran haastavia. Eniten tulkinnat hajoavat koiran käytön perusteluissa muille sekä asiakkaan rajoituksissa ja estoissa. Suurimman kannatuksen sai ammattitaidon ylläpitäminen.

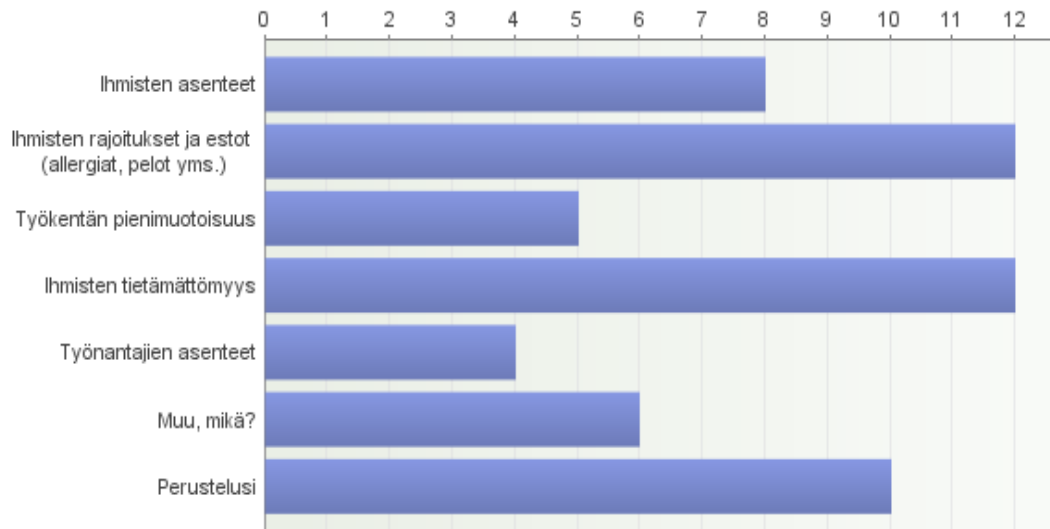
Kyselyssä kartoitettiin, kuinka moni on saanut työnantajaltaan tukea koiran kouluttamiseen ja/ tai koulutuksen ylläpitämiseen. Kahdeksan vastaajista sai tukea omalta työnantajaltaan, mutta kymmenen ei saanut tukea lainkaan. Vastaajista kuitenkin 17 kokivat työnantajan tuen tärkeäksi. Vain yksi vastaaja ei kokenut työnantajan tukea tarpeelliseksi.

Vastaajista ne, jotka eivät saaneet tukea, toivoisivat rahallista tukea koulutukseen, enemmän työaikaa koiran kanssa ja menetelmän arvostamista erityistaitona sekä toiminnan virallistamista palkkatyönä työajalla.

Vastaajista taas ne, jotka saavat tukea, saavat rahallista tukea koulutukseen, käyttää työaikaa koiran kouluttamiseen sekä pitää koira työpaikalla mukana. Vastaajista yksi sanoo, että tässä auttaa myönteinen suhtautuminen koiran kanssa tehtävään työhön.

Jokainen haluaa tehdä työnsä hyvin ja onnistua työssään. Työyhteisön tuki työntekijän osaamisen hyödyntämisessä ja kehittämisessä on hyvin tärkeää. Tuki tuottaa tulosta, joka on kaikkien menestys. (Ojala 2011, 196–197.)

Vastaajat perustelivat koiran kanssa tehtävän työn haasteita allergialla, koiravihalla, kulttuurieroilla, tietämättömyydellä sekä asian tuntemattomuudella. Vastaajat kehittäsivätkin koiran käyttöä työkentällä tiedotuksella ja markkinoinnilla sekä asiakkaiden kokemusten julkituomisella. Lisäksi yksi vastaaja ehdotti materiaalipankkia koirakoiden käytettäväksi.

Diagrammi 4: Mitä haasteita näet koiran käytöstä työkentällä? Perustele. Vastauksia 18.

Suurimmiksi haasteiksi koiran käytölle vastaajat kokivat ihmisten rajoitukset ja estot (allergiat, pelot, uskonnolliset rajoitteet yms.) sekä ihmisten tietämättömyyden. Molemmille annettiin 12 ääntä. Kahdeksan ääntä annettiin ihmisten asenteille, työkentän pienimuotoisuus sai viisi ääntä ja työnantajien asenteet sai neljä. Kohta ”Muu” sai kannatusta kuuden äänen verran. Kohdassa mainittiin ahtaat tilat sekä lattioille tippuneet lääkkeet ja ruoat. Haasteensa tuo myös luokan ja koiran jättäminen yksin edes hetkeksi. Uskonnolliset rajoitteet ja vakuutusturva sekä verovähennykset ynnä muut sellaiset nousivat myös vastauksissa esiin. Eräs vastaaja ei saanut viedä työhuoneeseensa koira sisäilmaongelmien takia. Koulukuraattorin mielestä yksi haaste on se, että *”Koiravastusteisesta työskentelystä on vielä varsin vähän tutkimusta tai muuta näyttöä sen vaikuttavuudesta.”*

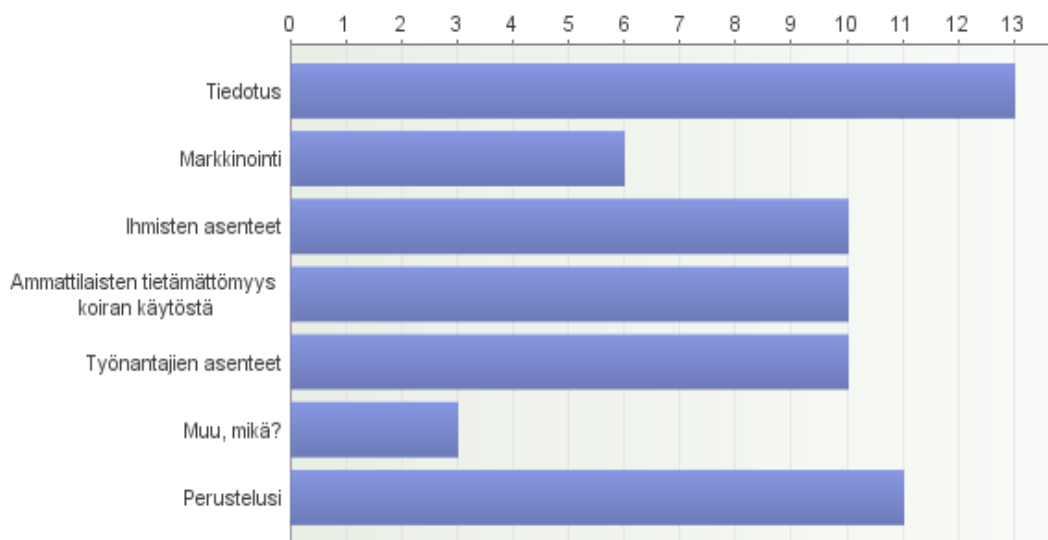
Koira-avusteisessa työssä haasteellista on myös se, että koira toimii aina tilanteen mukaan valmistautumisesta huolimatta. Koira ei saa inhimillistä liikaa, joten on tärkeää muistaa, että se on eläin ja se voi kommunikoida arvaamattomasti. (Wikberg 2014, 27.)

Useampi vastaaja koki allergiat suurimmaksi uhaksi ja se kävi ilmi myös avoimista kysymyksistä. Avoimissa kysymyksissä mainittiin myös uskonnollisista rajoitteista ja jopa koiravihasta. Asiakkaat eivät välttämättä aina muista, kuinka koiran kanssa käytäytään. Toimintaterapeutti kommentoi: *”Haastavaa on tuoda esiin tavoitteellisuut-*

ta. Koirat nähdään tärkeinä, mutta niiden kanssa lenkkeilyä ja ”puuhastelua” ei nähdä kuntouttavana toimintona samoin kuin esim. musiikkia ja taidetta.” Eräs nosti esiin vertaistuen vähyden, koska koira-avusteista työtä tekeviä on niin vähän. Ihmisillä ei ole tietoa, joten koiran käyttöä täytyy perustella.

”Työmuoto on Suomessa vielä vieras ja moni ei vielä tiedä sen hyötyjä, tämä työmuoto on tavoitteellista ja suunniteltua, ei pelkkää kaverikoira-toimintaa.”

- Etsivä nuorisotyöntekijä

Diagrammi 5: Mitä kehittämistä koiran käytössä työkentällä on? Perustelee. Vastauksia 18.

Tutkimukseen vastanneista 13 kehittäisi ennen kaikkea tiedotusta. Ihmisten asenteet, ammattilaisten tietämättömyys koiran käytöstä ja työnantajien asenteet saivat kymmenen ääntä. Vastajat antoivat kuusi ääntä markkinoinnille. Kohtaan ”Muu” vastasi kolme ja he panostaisivat tieteelliseen tutkimukseen, koulutukseen sekä henkilökunnan koulutukseen, kun koirakko on aloittanut työssä.

Perusteluissa kerrottiin, kuinka toiminnan tunnetuksi tekeminen on ensiarvoista työn eteenpäin viemiselle. Ennen kaikkea toivottiin lisää tiedotusta muille ammattilaisille sekä maksajille, kuten kunnille. Fysioterapeutti ehdotti, että ”Tarvitaan näyttöä vaikuttavuudesta ja kustannustehokkuudesta sekä mallia terveydenhuollon työmuodoksi esim. Kelan näkökantaa.” Eräs kuuluttaa yleistä virallista tiedotusmateriaalia, joka on

luotettavampi kuin hänen itse tekemänsä. Lisää tietoa työmuodon hyödyistä ja vaikuttavuudesta kaivataan. Yksi vastaaja oli sitä mieltä, että kannattaisi tehdä materiaali-pankki sekä koulutuspaketteja esimerkiksi siitä, miten koira voitaisiin hyödyntää eri asioissa. Kehittämiskohteena nähtiin myös rahallisen korvauksen saanti koiran ruokiin ja varusteisiin.

”Lisää tietoa joka suuntaan työmuodon vaikuttavuudesta, hyödyistä ja sitä kautta helpompi tuoda asiaa esiin esim. työkentillä. Näkyvyyttä hyödyistä kokemuksista, myös asiakkaiden suusta, kun siitä jo meillä Suomesakin on näyttöä.”

- Etsivä nuorisotyöntekijä

Fysioterapeutti Maria Maljasen mielestä koiratoiminnasta puhuttaessa monelle tulee mieleen kaverikoiratoiminta. Toiminta tuo toki iloa ja elämyksiä ihmisten arkeen, mutta se eroaa kasvatus- ja kuntoutuskoiratoiminnasta merkittävästi. Kasvatus- ja kuntoutuskoiratoiminta on tavoitteellista, suunniteltua ja sosiaali-, kasvatus- tai terveydenhuollon ammattilaisen tekemää ja siinä koira osallistuu aktiivisesti asiakkaan kuntouttamiseen. (Roselli 2013.)

6.4.1 Koiran käyttö Suomessa

Kyselyssä selvitettiin, miten vastaajat näkevät koira-avusteisen työn Suomessa muuttuvan. Vastaajia oli yhteensä 18, joista 17 kokivat koiratoiminnan kasvavan Suomessa. Yksi vastaaja koki, että toiminta pysyy samanlaisena. Yksikään vastaajista ei siis nähnyt koiratoiminnan hiipuvan. Vastaaja, joka koki koiratoiminnan pysyvän samana, totesi, että tiedottaminen ja esilläolo eivät ole riittäviä.

Vastaajat, jotka kokivat toiminnan kasvavan, totesivat sen olevan tulevaisuuden työmuoto. Toiminnan kasvua vauhdittaa yleinen kiinnostuksen herääminen ja vanhat sekä uudet tutkimustulokset, jotka ovat positiivisia. Lisäksi koulutuksen kautta saadaan lisää positiivisia kokemuksia, joilla vähennetään ennakkoluuloja työtä kohtaan. Eräs vastaajista vielä totesi, että koiratoiminta on kustannustehokasta.

”Ala on tulevaisuutta. Resurssit vähenevät ja koira on kuitenkin edullinen ja toimiva. Hyödyt mittavat. Tätä ei voi eikä kannata jättää hyödyntämättä.”

- Erityisopettaja

Vastaajista 17 haluaisi lisätä koira-avusteisuutta työkentällä, mutta yksi vastaaja ei. Erityisopettaja, jonka mielestä koiran käyttöä työkentällä ei tulisi lisätä, vastasi: *”Vaatii taitoa koiran käsittelyssä eli ei sitä niin vain lisätä – ajatus mukaan ja tarkka silmä. Homman pitää toimia. Muutoin ei tietenkään mitään vastaan, siksi tähän vaikea vastata valiten kantansa näin jyrkästi.”*

Ne, joiden mielestä koiran käyttöä tulisi lisätä työkentällä, kokivat siitä olevan enemmän hyötyjä kuin haittoja. He painottivat parempia tuloksia sekä avoimuutta uusia metodeja kohtaan.

”Tarpeen mukaan, mutta hallitusti ja ammattitaitoisesti. Koirien tulee olla soveltuvia työhön jotta se on turvallista ja laadukasta.”

- Fysioterapeutti

Myös mediassa haastateltavana olleet ammattilaiset näkevät koira-avusteisen työn tulevaisuuden osaamisena. Fysioterapeutti Maria Maljanen kertoo eläinavusteisen kuntoutuksen ja terapian tehneen tuloaan Suomeen viime vuosina. Hänen mukaansa koira-avusteinen kasvatus- ja kuntoutustoiminta tulee lisääntymään Suomessa. Jotta työ olisi ammattimaista, tulee toimintaa järjestää valvotusti virallisten koulutusten kautta. (Rosseli 2013.) Koulunkäyntiavustaja Anne Jokila uskoo koiran käytön lisääntyvän suomalaisessa koulumaailmassa. Hänestä Suomen olisi otettava mallia Yhdysvalloista, jossa erilaisia eläimiä käytetään paljon apuna kasvatus- ja kuntoutustyössä. Jokilan mielestä koirat toisivat kouluihin inhimillisen ja elävän piirteen. (Uusikumpu 2013, 29.)

6.4.2 Ohjaajan ja koiran edellytykset

Avoimeen kysymykseen, millainen ohjaaja sopii koira-avusteiseen työhön, saatiin vastauksia 18. Vastaajien mielestä ohjaajaksi sopii koulututtanut/ ammattitaitoinen henkilö, joka on luova, turvallinen, koiransa tunteva, innostunut, sosiaalinen ja pitkä-

jänteinen. Lisäksi hyviä piirteitä ovat rauhallisuus, avoimuus uusille menetelmille, itsekriittisyys sekä eläinrakkaus. Lähes jokainen vastaaja painotti sitä, että koiran hyvinvointi ja turvallisuus ovat ensisijaisia asioita.

”1. Oman ammattialansa ja kohderyhmänsä tunteva (ammattilaisena täytyy osata arvioida milloin ja miten koiraa käyttää, koska se ei kuitenkaan sovi kaikkiin tilanteisiin vaikka siitä itse kuinka pitäisikin ja haluaisin työskennellä koiransa kanssa)

2. Koiran käyttäytymistä ja koulutusta ymmärtävä (työssä on osattava tulkita koira ja ymmärtää sen tarpeita, jotta ei synny vaaratilanteita ja koira voi hyvin työssään. On myös osattava kouluttaa koira työhön soveltuvaksi)

3. Avarakatseinen, innovatiivinen ja kehittämisestä innostunut (Koira-avusteiseen työhön ei ole valmiita suuntaviivoja, vaan työhön ryhtyvän pitää olla valmis kehittämään ja löytämään sopivat työskentelymenetelmät ja -mahdollisuudet koiran kanssa)

4. Kriittinen ja vastuullinen (Koiran kanssa työskentelevän tulee pystyä arvioimaan koiran käytön merkittävyyttä ja vaikuttavuutta sekä huomioidaan mahdolliset riskit ja kuinka ne pystyy minimoimaan)”

- Fysioterapeutti

Kihlström-Lehtosen mukaan (2012, 15) koiran ohjaajan on ensisijaisesti huolehdittava siitä, että koira voi fyysisesti sekä henkisesti hyvin ja on tyytyväinen työssään. Ohjaajan tulee osata tulkita oman koiran käytös ja tuntea koira hyvin.

Myös 18 vastasi kysymykseen, millainen koira työhön sopii. Vastaajien mielestä työhön soveltuu sellainen koira, joka on perustotelevainen, kontaktikykyinen, kärsivällinen ja sopeutuvainen erilaisiin paikkoihin, ihmisiin ja tilanteisiin. Lisäksi koiran tulee osata rauhoittua, olla rohkea, aktiivinen ja keskittymiskykyinen sekä leikkisä. Vastauksissa tuli esille myös turvallisuus, ennakkoluulottomuus ja ihmisrakkaus.

- ”1. *Fyysisesti terve*
2. *Hermorakenteeltaan tervepäinen*
3. *Riittävän avoin ja sosiaalinen*
4. *Sopivan kokoinen ja luonteinen ko. työn vaatimuksiin*
5. *Työhön motivoitunut*”

- Fysioterapeutti

Kaikki koirat eivät sovi ihmisläheiseen työhön (Sathy 2014), mutta ei ole yhtä ainoaa koirarotua tai -tyyppiä, joka tehtävään sopii (Uusikumpu 2013, 28). Rotuominaisuudet vaikuttavat pääsääntöisesti vain siihen, millaiseen toimintaan koiran kanssa suuntaudutaan. Terve ja peruskoulutettu yksilö riittää toimintaan hyvin. (Rosseli 2013.) Sen tulee olla myös avoin erilaisille ympäristöille ja ihmisille. Koiran on tultava toimeen vieraiden ihmisten kanssa ja vain ihmisrakas koira kykenee luomaan ystävällisen kontaktin sanattomasti. Koiran tulee lisäksi käyttäytyä kaikkia ihmisiä kohtaan hyväluontoisesti. Koira ei saa säikkyä yllättävissä tilanteissa, joten sen tulee olla luonteeltaan rauhallinen, tasainen sekä kärsivällinen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että koiran tulisi olla flegmaattinen. Koiralta vaaditaan varmuutta, luotettavuutta sekä ystävällisyyttä. Koiran käyttäytymisen tulee olla tasaista ja hallittua sekä ohjaajan kanssa että ilman ohjaajaa. Tärkeintä on, että koira itse nauttii työstään. (Sathy 2014.) Motiivilehdessä painotetaan vielä sitä, että tunkeileva koira saattaa jopa säikäyttää asiakkaan (Uusikumpu 2013, 28.)

Yksittäinenkin ikävä kohtaaminen työtä tekevän koiran ja asiakkaan välillä voi vaikuttaa negatiivisesti siihen miten koira-avusteiseen työhön suhtaudutaan. Se voi romuttaa täysin työmuodon, jota on rakennettu mahdollisimman turvalliseksi erilaisten ammattilaisten syventävien koulutusten ja koirien soveltuvuuskokeiden avulla. (Wikberg 2014, 8)

Lopuksi vastaajia pyydettiin kertomaan terveisiä, kannustuksia tai lannistuksia niille, jotka pohtivat koiranottoa työkaluksi ja -kaveriksi. Kaikki 16 vastaajaa kannustivat rohkeasti mukaan ja muistuttivat vielä asioista, jotka tulee ottaa huomioon koulutuksessa ja koiran valinnassa.

”Oma innostus ja tieto/taidon hankinta on tärkeintä. Ja sopiva koira tietenkin. Kun tuo asiaa työympäristössä tietoiseksi omalla asenteellaan ja persoonallaan, sillä pääsee pitkälle. Omalla koiraharrastepohjallakin on merkitystä, näin osaa paremmin lukea koiraa ja tuntee sen jaksamisen ja vireystilan.”

- Ohjaaja, sosionomi

”Jokainen, joka tekee sellaista asiakastyötä, missä voi kuvitella eläimen olevan mukana, ja itsellä riittää halua, intoa ja mielenkiintoa kouluttautua alalle, niin voin lämpimästi suositella. Joka päivä ja joka tapaaminen on erilainen ja aina riittää itselläkin ihmeteltävää, kuinka paljon eläin voi auttaa.”

- Erityisperhetyöntekijä

7 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUSTARKASTELU

7.1 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimusetiikka tunnetaan tutkijoiden ammattietiikkana. Siihen kuuluvat eettiset periaatteet, arvot, normit sekä hyveet, joita tutkijan tulee noudattaa. (Kuula 2011, 23.) Tutkimusetiikka luokitellaan normatiiviseksi etiikaksi, koska se pyrkii vastaamaan kysymykseen niistä hyvistä säännöistä, joita tutkimuksessa tulee noudattaa (Kankkunen 2013, 211). Eettisesti pätevä tutkimus edellyttää, että sen teossa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Eettisten näkökohtien tuominen esille oikeaoppisesti ja riittävästi on tutkimuksen tekemisen vaativimpia tehtäviä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 23 & 27).

Ohjeet, joita opinnäytetyössä noudatetaan, jaetaan tieteen sisäiseen ja ulkopuoliseen tutkimusetiikkaan. Tieteen sisäisellä etiikalla tarkoitetaan tieteenalan luotettavuutta eli sitä suhdetta, joka tutkijalla on tutkimuskohteeseen ja tutkimusprosessiin. Tieteen ulkopuolisella tutkimusetiikalla tarkoitetaan ulkopuolisten tahojen vaikutusta aiheen valintaan sekä tutkimusmenetelmiin. Opinnäytetyön teksti on tekijöiden tulkinta eri aineistoista ja lähteistä. Sen takia käytettävissä olevan aineiston suhteen on syytä olla

mahdollisimman objektiivinen. Opinnäytetyön lähteet tulee siis valita sekä tulkita huolellisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 292–293.)

Tutkimuksen eettisyyttä on tarkasteltava jokaisessa tutkimuksen vaiheessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimissa ohjeissa kerrotaan, että tutkimuksen luotettavuuden ja uskottavuuden takaa tieteellisten menettelytapojen noudattaminen. (Kuula 2011, 34.)

Tutkimuksessa on huomioitu Tutkimuseettisen neuvottelulautakunnan ohjeistus. Tulosten arvioinnissa on noudatettu rehellisyyttä, huolellisuutta sekä tarkkuutta ja avoimuutta tutkimusten tuloksien julkaisemisessa. Huomioon on otettu muiden tutkijoiden työ ja heidän saavutuksiaan on kunnioitettu. Tutkimus on suunniteltu, toteutettu ja raportoitu tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti. (Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta 2002, 3.)

Opinnäytetyö on raportoitu hyviä käytänteitä noudattaen, avoimesti ja ketään osapuolta loukkaamatta. Jokainen työvaihe on kirjattu muistiin, koska työn halutaan olevan mahdollisimman läpinäkyvä. Opinnäytetyössä ilmitulleita tuloksia ei ole editoitu tai piiloteltu vaan vastaukset näyttäytyvät sellaisina kuin ne on kyselylomakkeeseen kirjoitettu. Vastajien lainausten käyttö vahvistaa saatuja tuloksia ja avaa käsiteltävää aihetta tarkemmin.

7.1.1 Ihmisarvon kunnioittaminen

Kuulan (2011, 60) mukaan itsemääräämisoikeus, yksityisyyden kunnioittaminen sekä vahingoittumattomuus ovat tärkeitä eettisiä arvoja ihmistä tutkittaessa. Itsemääräämisoikeudella tarkoitetaan sitä, että tutkittavan tulee saada riittävästi tietoa tutkimuksesta, jotta hän voi itse päättää, osallistuuko siihen vai ei. Tutkimukseen osallistumisen tulee olla aidosti vapaaehtoista. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 219.) Tutkittavalle tulee kertoa perustiedot tutkimuksen tekijöistä, tutkimuksesta sekä kerättävien tietojen käyttötarkoituksesta. Hyviin tapoihin kuuluu myös kertoa, mitä osallistuminen käytännössä tarkoittaa. (Kuula 2011, 61; Vilkkala 2005, 154.)

Yksityisyyden kunnioittaminen tapahtuu siten, että tutkittavalla on oikeus määrittää, mitä tietoja hän haluaa tutkimuskäyttöön antaa. Jos tutkittava hyväksyy tutkimuksen

ja sen tavoitteet, hän yleensä antaa tietoja. Toiseksi se tarkoittaa sitä, että yksittäiset tutkittavat eivät saa olla tunnistettavissa tutkimuksesta. (Kuula 2011, 64.) Tutkimustietoja ei saa luovuttaa kenellekään tutkimusprosessin ulkopuoliselle henkilölle (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 221; Vilkkala 2005, 35).

Tutkimusta tehdessä tulee muistaa, että julkaistavilla tuloksilla voi olla vahingollinen vaikutus tutkittavaan. Pelkkä negatiivissävytteinen kirjoitustyyli saattaa leimata koko tutkittavan henkilön edustaman ryhmän. (Kuula 2011, 63.)

Tutkimusta tehdessä on huomioitu ihmisarvoa kunnioittavat käytänteet. Kyselylomakkeessa on kerrottu, keitä opinnäytetyön tekijät ovat, mistä he tulevat ja mitä he tutkivat. Vastaajille on kerrottu myös, mitä asioita kyselylomakkeella halutaan tutkia. Vastaajat ovat tietoisia myös siitä, että kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja kysymyslomakkeet hävitetään, kun tutkimus on valmis. Tutkimusta raportoidessa on kiinnitetty erityistä huomiota tutkittavien anonymiteetin säilyttämiseen sekä tekstin säilyyn. Tutkimustietoja ei myöskään ole luovutettu ulkopuolisille.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida muun muassa sen perusteella, edustaako tutkittavien koko riittävästi tutkimuksen tarkoitusta, mitkä ovat tutkittavien mukaanotokriteerit tai ovatko tulokset merkittäviä. Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta mitataan validiteetin ja reliabiliteetin näkökulmista. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 189 & 196.)

Tutkimuksen on mitattava sitä, mitä sen avulla oli tarkoitus selvittää. Mittaustulokset eivät ole valideja eli päteviä, jos mitattavia tuloksia ei ole määritelty tarkasti. Tutkimuslomakkeen kysymysten tulee mitata haluttuja asioita ja kattaa koko tutkimustehtävä. Validiutta on hankala mitata jälkikäteen, joten kysymyslomakkeen laadintaan kannattaa panostaa. Tutkittavien tarkka määrittely ja korkea vastausprosentti edesauttavat validin tutkimuksen toteutumista. (Heikkilä 2010, 29–30; Vilkkala 2005, 161.)

Tutkimuksen reliabiliteetilla eli luotettavuudella tarkoitetaan tulosten tarkkuutta. Tutkimuksen tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia eli sen otoskoon on oltava tarpeeksi

kattava. Tutkijan on oltava tutkimuksen ajan tarkka ja kriittinen aineistoaan kohtaan. (Heikkilä 2010, 30; Vilkkala 2005, 161.)

Kyselyyn vastasi 18 Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n jäsentä. Ei ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka monelle kysely lopulta lähetettiin, mutta suuntaa antaa se, että järjestettyihin koulutuksiin on osallistunut 60 innokasta ammattilaista ja valmiita koira-koita yhdistyksen kotisivuilla mainitaan olevan 11. Vastauksia saatiin laajasti eri ammattien harjoittajilta ja heidän näkemyksensä työn toimivuudesta, haasteellisuudesta sekä kehittämisestä oli pääpiirteittäin samankaltaisia. Vastaukset saatiin juuri niihin asioihin, joita tutkittiin. Osallistujat antoivat avoimiin kysymyksiin laajoja vastauksia, joten oletettavaa on, että asia on heille tärkeä ja he haluavat työtään paremmin näkyväksi. Tulokset ovat merkityksellisiä, koska ammattilaisten näkökantaa ei aiemmissa opinnäytetyissä ole huomioitu näin laajalti.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen aloitettiin keväällä 2014. Yhteistyökumppani vaihtui loppukesästä ja työn tekeminen alkoi kutakuinkin puhtaalta pöydältä. Alustavana suunnitelmana oli luoda työkalu, jossa käytetään koira tunnekasvatuksen apuna nuortenryhmässä. Kun ideasta luovuttiin, näkökulma vaihdettiin asiakkaista työntekijöihin. Tutkimuksia aiheesta oli tehty niin vähän, että työ tuntui mielekkäältä ja uraa uurtavalta. Syksyllä opiskelujen jatkuessa aiheeseen paneuduttiin innokkaasti, koska opinnäytetyön oli tarkoitus valmistua joulukuussa 2014.

Jotta tutkimus saatiin ajoissa valmiiksi, kummallakin opinnäytetyntekijällä oli omat vastuualueensa. Parityö vaati keskinäistä luottamusta, luovuuden sallimista kummallekin sekä sovittujen aikarajojen noudattamista. Hyvin suunniteltujen alkuvalmistelujen johdosta opinnäytetyö valmistui lopulta kuin itsestään. Yhteistyö sujui yllättävän mutkattomasti, josta osaltaan kertoo jouhevasti etenevä opinnäytetyö.

Opinnäytetyön prosessi koostui asiakkaille suoritettavasta kyselystä, kyselyn purkamisesta ja analysoinnista sekä aihetta taustoittavasta teoriaosuudesta. Oleellisessa osassa työn valmistumisprosessia olivat myös kyselyyn vastanneet henkilöt.

Koira-avusteisessa ihmisläheisessä työssä äärimmäisen tärkeää on koiran ja ohjaajan soveltuvuus työhön. Suomessa soveltuvuutta testaa esimerkiksi Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, joka myös kouluttaa ammattimaisia koirakoita.

Koira-avusteiseen työhön sopii minkä rotuinen koira vain, joka on fyysisesti terve, hermorakenteeltaan tervepäinen, riittävän avoin ja sosiaalinen, sopivan kokoinen ja luonteinen työn vaatimuksiin sekä työhön motivoitunut. Tutkimukseen vastanneet painottivat lisäksi leikkisyyttä, kykyä rauhoittua, ihmisystävällisyyttä ja turvallisuutta. Tärkeää on myös se, että koira itse nauttii työstään.

Koira-avusteiseen työhön soveltuva ohjaaja on oman ammattialansa ja kohderyhmänsä tunteva, koiran käyttäytymistä ja koulutusta ymmärtävä, avarakatseinen, innovatiivinen ja kehittämisestä innostunut. Lisäksi ohjaajan täytyy olla kriittinen ja vastuullinen. Vastaajat nostivat esille myös ohjaajan turvallisuuden ja sen, että koiran hyvinvointi ja turvallisuus ovat ensisijaisen tärkeitä. Kaikki käytettävät koirat ovat kuitenkin ohjaajien omia henkilökohtaisia ja rakkaita lemmikkejä.

Koiran käyttäminen työssä mahdollistaa toiminnan monipuolisuuden ja luo luovaa työkenttää niin ohjaajalle kuin asiakkaalle. Koiran läsnäolo keventää tunnelmaa ja tekee tilanteesta ehkä jopa helpomman. Mikäli asiakas on vielä suuri eläintenystävä, koiran mukanaolo lisää ehdottomasti tilanteen miellyttävyyttä ja osallistumishalukkuutta. Ohjaajalle se lisää työmukavuutta ja mahdollisuutta erilaiseen luovuuteen sekä itselleen rakkaan asian yhdistämistä työhön.

Koira kykenee toisen ihmisen tavoin vuorovaikutustilanteessa toimimaan ihmisen tunnetilojen peilinä. Se tunnistaa tarkasti ihmisen eleitä, ilmeitä ja äänenkäyttöä. Positiivista on myös se, että koira ei pysty ihmisen tavoin vääristelemään tai peittämään tunnetilojaan. (Kauppinen & Matkaniemi 2013, 25.) Eläimet edistävät sosiaalista hyvinvointia enemmän kuin esimerkiksi kulttuuri ja elektroniikka (Kallio & Rintamaa 2008, 23).

Koira toimii hyvin erilaisissa elämäntilanteissa elävien ihmisten apuna ja tukena. Koira on soveltuva myös toimimaan erilaisten ongelmien, kuten mielenterveysongelmien tai sosiaalisten rajoitteiden kanssa painivien asiakkaiden tukena. Valinta koiran käytöstä riippuu täysin ohjaajasta ja asiakkaasta. Ei ole yksiselitteistä määritelmää, kenel-

le koira sopii, mutta estoja ja hidasteita ovat muun muassa asiakkaan allergiat, pelot ja aggressiivisuus sekä koiraviha. Lisäksi ohjaajan tulee ottaa huomioon kulttuuriset ja uskonnolliset näkökulmat.

Koira-avusteista työtä voi tehdä lasten, nuorten, aikuisten, vanhusten ja erityisryhmien parissa. Koira voi hyödyntää hyvin erilaisissa työympäristöissä, ennaltaehkäisevästä korjaavaan ja kuntouttavaan toimintaan. Koiran on kokenut hyväksi menetelmäksi niin fysioterapeutin kuin etsivän nuorisotyöntekijän asiakkaat. Lisäksi kouluissa koira on käytetty erityisesti erityisluokissa, esimerkiksi herättämään vilkkaiden oppilaiden kanssa keskustelua siitä, miltä tuntuu olla vilkkaana kouluympäristössä. Koira konkretisoi asioita uudella tavalla ja rauhoittaa omalla läsnäolollaan.

Koira-avusteinen työ on kyselyyn osallistuneiden mielestä tulevaisuutta, joten siihen tulisi suhtautua uutena haasteena ja menetelmänä. Koiran käyttö tuo työntekijälle mahdollisuuden toteuttaa itseään sekä kehittämään itseään ammatillisesti. Luovuus mahdollistaa oman työn kehittämisen ja monipuolistaa tarjottavaa apua. Luovuus sekä mahdollisuus kehittää ja kehittyä ovat suuri osa työntekijän työhyvinvointiakin, joten työnantajan tulisi suhtautua koira-avusteiseen työhön vaihtoehtoisena menetelmänä.

Tutkimuksessa tuli selville, että haastavinta on koiran käytön perustelu muille sekä ammattitaidon ylläpitäminen. Varsinkin työmenetelmän perusteleminen työkavereille koettiin tuskastuttavana. Tässä yhteydessä korostui myös työnantajan rooli tukemisessa. Kaikista paras tuki olisi taloudellinen tuki koulutukseen ja ammattitaidon ylläpitämiseen, enemmän työaika koiran kanssa ja menetelmän arvostamista erityistaitona sekä toiminnan virallistaminen palkkatyönä työajalla.

Koiran käytön hyöty on ehdottomasti sen tuloksellisuus. Eräs vastaaja ehdottikin, että Kelan kantaa asiaan tulisi selvittää. Olisiko mahdollista saada koiran käytöstä virallista kuntouttavaa toimintaa, johon saisi Kelan tukea? Näin ollen myös koira-avusteisuus työkentällä virallistuisi ja sitä arvostettaisiin työntekijän erityistaitona.

Koira-avusteinen työ on yhtä tehokas ja tärkeä kuin musiikki ja taide, koska työmenetelmää mietittäessä asiakkaan tarpeet ja toiveet tulee huomioida. Ihmisläheinen työ on asiakaslähtöistä, joten työntekijälle tulisi antaa mahdollisuus tutustua vaihtoehtoisiin menetelmiin, jotka motivoivat myös työntekijää.

Yksi suurimmista haasteista on ehdottomasti koira-avusteisen työn vakiinnuttaminen ihmisläheisessä työkentässä. Tutkimuksen mukaan tiedotus, markkinointi ja asiakkaiden kokemusten jakaminen ovat avainasemassa. Kattava markkinointi ja tiedotus, jotka saavuttavat myös potentiaaliset asiakkaat, laajentavat asiakkaan omaa osallisuutta omaan hoitoonsa. Koiran käyttö monipuolistaa avun tarjontaa ja tarjoaa asiakkaalle vaihtoehtoja. Lisäksi se tekee työstä yhä läpinäkyvämpää ja ymmärrettävämpää.

Koiran käytön suosio työkentällä voi johtaa ylitarjontaan ja hämäriin palveluntarjoajiin. Täten koiratoimintaan soveltuvan ohjaajan ja koiran kriteerejä tulisi painottaa ja toimintaa tulisi ohjata ja valvoa jokin virallinen taho. Yhteneväinen linja koiratoiminnassa on kuitenkin suotavaa, jotta se on turvallista ja ammattimaista.

Parhaimmillaan opinnäytetyö voi kannustaa ohjaajaa osallistumaan koira-avusteiseen koulutukseen ja saada sitä kautta varmuutta ja lisää ammattitaitoa toimintaansa. Lisäksi opinnäytetyö voi toimia kannustimena työnantajille, jotta hekin ymmärtävät vaihtoehtoisen työkalun mahdollisuudet ja siten tukisivat työntekijäänsä toteuttamaan koulutusta ja ylläpitämään tämän ammattitaitoa.

Koiran merkitystä omistajalleen on tutkittu runsaasti, mutta sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla työskentelevän koiran vaikutusta asiakkaan ja työntekijän hyvinvointiin on tutkittu Suomessa hyvin vähän. Koira-avusteista työtä tehdään silti useissa erilaisissa paikoissa, joten vaikuttaa siltä, että työmuoto alkaa Suomessakin saada tutkimustietoa tuekseen tulevina vuosina. (Wikberg 2014, 29).

Koska kyselyyn vastanneet toivoivat lisää tutkimustietoa koira-avusteisesta työstä, jatkotutkimus on paikallaan. Seuraava opinnäytetyö voisi olla laaja-alainen tutkimus asiakaskunnan tyytyväisyydestä koira-avusteiseen työhön. Tutkimuksen voisi tehdä joko maanlaajuisesti, paikallisesti tai tietyn ammattiryhmän edustajien asiakkaiden haastatteluna. Jotta opinnäytetyö palvelisi mahdollisimman montaa koira-avusteisen työn tekijää, se ei saa olla vain tiettyyn toimipisteeseen, kuten perhekotiin, tehty tutkimus. Yleisesti vastaajat toivoivat lisää näkyvyyttä toiminnalleen, joten kehittämissuunnitelmalle koira-avusteisen työn markkinoinnista ja tiedottamisesta Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:lle olisi varmasti tilausta.

LÄHTEET

Ahonen, Liisa 2014. Koira Lapsen kasvun tukena. Luentomateriaali ja muistiinpanot. 23.4.2014.

Airo, Juha-Pekka, Rantanen, Jarkko & Salmela, Timo 2008. Oma ura, paras ura. Helsinki: Talentum Media Oy.

Allergiaterveys 2014. Kysymyksiä ja vastauksia: Eläinallergiat. Yhdistyksen Internet-sivut. <http://www.allergiaterveys.fi/fi/kysymyksia-ja-vastauksia.html?subject=3>. Luettu 5.9.2014.

Coppinger, Lorna & Coppinger, Raymond 2012. Koira?: Ihmisen paras ystävä biologin näkökulmasta. Vantaa: Sanasilta Oy

Fogle, Bruce 2013. Koirat. Helsinki: Readme.fi

Hage, Chalotte & Hage, Mikael 2007. Hundar som jobbar. Stockholm: Rabén & Sjögren

Hali-Bernit 2014. Yhdistyksen Internet-sivut. <http://sennenkoirat.net/site/halibernit>. Luettu 28.10.2014.

Heikkilä, Tarja 2010. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Hoivakoirat 2014. Toiminta. Miksi koirat? Yhdistyksen Internet-sivut. <http://www.hoivakoira.fi/>. Luettu 30.10.2014

Horowitz, Alexandra 2011. Koiran silmin – Mitä koira näkee, haistaa ja ymmärtää. Juva: Bookwell Oy.

Kankkunen, Päivi & Vehviläinen-Julkunen, Katri 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Kapman, Lia 2003. Hyvää oloa - lemmikkieläimistä!! Akuutti - arkisto. Artikkelit. http://www.yle.fi/vintti/yle.fi/akuutti/arkisto2003/040203_e.htm. Luettu 28.10.2014.

Kauppinen, Jukka 2011. Uskollisin kaikista: hämmästyttävä koira. Helsinki: Maahenki Oy

Kihlström-Lehtonen, Heidi 2012. Kasvatus- ja kuntoutuskoirat työssä. CityLemmikit -lehti 2/2012. 15

Kihlström-Lehtonen, Heidi 2009. Minä ja koirani – Koiran vaikutus toiminnallisuuteen hyvinvointiin. Toimintaterapian pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden laitos. Pdf-tiedosto.

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/22209/URN_NBN_fi_jyu-200910203997.pdf?sequence=1. Luettu 1.4.2014.

Koiramme 2013. Koirasta saa seuraa – mutta että terveyttäkin? Koiramme -lehti 7-8/2013. 9-10

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2014a. Sähköposti. 20.10.2014.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2014b. Yhdistyksen Internet-sivut. <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/kasvatus-ja-kuntoutustyo/>. Luettu 1.10.2014.

Kupsala, Saara 2011. Ihmisen ristiriitainen suhde eläimiin. Teoksessa Niemelä, Jari; Furman, Eeva & Halkka, Antti (toim.) Ihminen ja ympäristö. Helsinki: Gaudeamus Oy. 112–115

Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Vastapaino

Meripaasi, Helena 2004. Koiran virkoja – Suomalaisia työ- ja harrastuskoiria. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Otala, Leenamajja & Ahonen Guy 2005. Työhyvinvointi tuloksetekijänä. Juva: WS Bookwell Oy.

Otala, Leenamajja 2011. Älyllinen kunto. Tuottavuutta työhön. Helsinki: WSOYpro Oy.

Paasivaara, Leena 2009. Työnsä kokoinen ihminen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Pet partners 2014. Yhdistyksen Internet-sivut. <http://www.petpartners.org/>. Luettu 28.10.2014.

Suomen Kennelliitto – valtakunnallinen koira-alan asiantuntijajärjestö 2014. Yhdistyksen Internet-sivut. <http://www.kennelliitto.fi>. Luettu 24.10.2014.

Ratamäki, Outi 2009. Luonto, kulttuuri ja yhteiskunta osana ihmisen ja eläimen suhdetta. Teoksessa Kainulainen, Pauliina & Sepänmaa, Yrjö (toim.) Ihmisten eläinkirja: muuttuva eläinkulttuuri. Helsinki: Palmenia. 37–51

Romppainen, Päivi 2012. Selkeys luo turvallisuutta: Lapset ja koirat. Koirat 5/2012. 19-27

Rosseli, Suvi 2013. Koira kuntouttajana. Suur Tampere. Artikkelit. <http://suurtampere.fi/2013/05/27/koira-kuntouttajana/>. Luettu 24.11.2014.

Sathy 2014. Terapiakoira-toiminta. Yhdistyksen Internet-sivut. <http://www.sathy.fi/>. Luettu 24.11.2014.

Terävä, Hanna 2012. Paha mieli paranee koiraa rapsuttamalla. Yle Uutiset. Artikkelili. http://yle.fi/uutiset/paha_mieli_paranee_koira_rapsuttamalla/6186647. Luettu 26.10.2014.

Tiitola, Anna 2012. Koira-avusteinen terapia ja sen vaikutukset lasten ja nuorten kuntoutuksessa. Opinnäytetyö. Hoitotyön koulutusohjelma. Vaasan ammattikorkeakoulu. Pdf-tiedosto. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/39800/Tiitola_Anna.pdf?sequence=1. Luettu 6.9.2014.

Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta 2002. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Pdf-tiedosto. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Hyva_Tieteellinen_FIN.pdf. Luettu 28.9.2014.

Uusikumpu, Maarit 2013. Wuff mikä koiramainen työ. Motiivi 6/2013. JHL- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto. 26–29

Valli, Raine 2007. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Juhani Aalto & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus. 102–125.

Vanto, Timo 2013. Kissa- ja koira-allergiat ilmaantuvat yleensä leikki-iässä. Astma & allergia-lehti 4/2013. 31–34

Vartiovaara, Ilkka 2006. Lemmikkieläimet ja ihmisen terveys. Terveyskirjasto. Artikkelili. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=onn00009. Luettu 11.10.2014.

Vilkkala, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi

Wikberg, Maikku 2014. Koira ihmisen apuna. Canis 2/2014. Pdf-tiedosto. <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/wp-content/uploads/2013/12/Koira-avusteinen-toimintaterapia-2-2014.pdf>. Luettu 24.11.2014. 24–31

Kysely Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:lle

Hei!

Tässä Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:lle kysely liittyen opinnäytetyöemme aiheeseen.

Olemme yhteisöpedagogiopiskelijoita Mikkelin ammattikorkeakoulusta. Valmistumme alkukeväästä 2015 ja teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena on koira-avusteinen työ. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa Koirat kuntoutus- ja kasvatustyössä ry:n koulutuksen käyneitä/opiskelevia eri alojen ammattilaisten näkemyksiä koira-avusteisesta työstä Suomessa. Kyselyn tuloksia hyödynnetään opinnäytetyössämme. Parhaimmillaan tutkimuksemme lisää esimiesten tietoisuutta koira-avusteisesta työstä ja kannustaa heitä tukemaan alaisiaan kouluttautumisessa.

Tarvitsemme lisätietoa yhdistyksenne toimintaperiaatteista ja sisällöistä. Alla kysymykset, joihin toivoisimme teidän vastaavan suoraan tähän Word-tiedostoon. Tämä tiedosto liitetään opinnäytetyön lähdeluetteloon.

Vastaattehan 17.10.2014 mennessä, kiitos!

1. Mitkä ovat yhdistyksen kriteerit koiralle ja ohjaajalle?
2. Kuinka kysytty koulutus on? Miten se näkyy käytännössä?
3. Mistä idea yhdistykseen on lähtenyt? Miksi yhdistys on perustettu?
4. Mikä on koulutuksen keskeinen sisältö ja periaatteet?
5. Seuraatteko valmiita koirakoita työkentällä? Miten?
6. Miten vertaistuki toteutetaan?
7. Mitkä ovat yhdistyksen näkemykset ammatillisesta koiratoiminnasta Suomessa? (haasteet, kehittäminen, hyödyt)

Koira ihmisläheisessä työssä - ammattilaisen näkökulma

Mikkelin ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
Hanna-Riikka Sepponen ja Liisa Vilen
23.9.2014

Hyvä vastaaja,

Olemme yhteisöpedagogiopiskelijoita Mikkelin ammattikorkeakoulusta. Valmistumme alkukeväästä 2015 ja teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena on ammatillinen koira-avusteinen työ, jossa painotetaan ammatillisen näkökulmaa. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa Koirat kuntoutus- ja kasvatusry:n koulutuksen käyneitä/opiskelevia eri alojen ammatilaiden näkemyksiä koira-avusteisesta työstä Suomessa. Kysely on lähetetty valmiille sekä opiskeleville koirakoille.

Tämän kyselyn tuloksia hyödynnetään opinnäytetyössämme. Tutkimuksemme antaa tietoa siitä, miten koiran käyttö on vaikuttanut ammatilliseen työhön, mitkä koiran käytön hyödyt, haasteet ja kehittämiskohteet ovat. Parhaimmillaan tutkimuksemme lisää myös esimiesten tietoisuutta koira-avusteisesta työstä ja kannustaa heitä tukemaan omia ammatillisiaan kouluttautumisessa. Lisäksi opinnäytetyö voi innostaa uusia ammatillaisia kouluttautumaan tai harkitsemaan sen hyödyntämistä jotenkin muotoin.

Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista. Kuitenkin tulosten hyödynnettävyyden kannalta suuri vastausprosentti ja huolellinen kyselyn täyttäminen on tärkeää. Kyselylomakkeisiin vastataan nimettömänä (lukuunottamatta ammattinimeä) ja kaikkia täytettyjä lomakkeita käsitellään luottamuksellisesti. Kenenkään henkilöllisyys ei tule ilmi tutkimusprosessin aikana eikä sen jälkeen. Aineisto säilytetään vain tutkimuksen tekijöillä opinnäytetyön valmistumiseen asti, jonka jälkeen kaikki kyselylomakkeella saatu materiaali ja tiedot deletoidaan.

Vastaathan perjantai 17.10.2014 mennessä.

Taustatiedot

1. Ammattinimeke? *

Toimintaterapeutti

2. Jos vastasit edelliseen "Muu". Mikä?

3. Minkä rotulinen koirasi on? *

30 merkkiä jäljellä

4. Kokemuksesi koiran kanssa työskentelystä omassa ammatissasi/työpaikassasi *

1-6kk

5. Oletko harrastanut siviilielämässäsi koiran kanssa?

- Kyllä
 Ei

6. Jos vastasit edelliseen KYLLÄ, vastaa tähän ja seuraavaan. Muutoin voit hypätä suoraan kysymykseen 8. Mitä olet harrastanut koirasi kanssa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- TOKO
 Agility
 Jälki ja/tai haku
 Muu

7. Harrastatko vieläkin koirasi kanssa?

- Kyllä
- Ei

8. Miten löysit Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n koulutukseen? *

- Ystävän kautta
- Työnantajan kautta
- Kollegan kautta
- Muun kautta

9. Oletko koirasi kanssa *

- Valmis koirakko
- Opiskeluvaiheessa oleva koirakko

10. Miksi valitsit Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n? *

Koiran valinta

11. Miten päädyit koiran kanssa tehtävään työhön? *

- Työnantajan ehdotuksesta
- Kollegan ehdotuksesta/kokemuksesta
- Omasta kiinnostuksesta
- Muusta

12. Miksi valitsit juuri koiran työhösi? Voit valita useamman vaihtoehdon. *

- Koira on helposti koulutettavissa
- Minulla on jo entuudestaan kokemusta koirista
- Koira on useimmille tutuin eläin
- Muu

13. Onko koirasi sinulle *

- Työkaveri
- Työkalu
- Työkalu- ja kaveri
- Lemmikki
- Lemmikki, joka on myös työkalu- ja kaveri

Koira työssä

14. Miten tärkeitä seuraavat asiat ovat koiran kannalta? 1=EI lainkaan tärkeä, 2=Jonkin verran tärkeä, 3=Erittäin tärkeä *

	1	2	3
Turvallisuus	☐	☐	☐
Luottamus	☐	☐	☐
Koiran ammattitaito	☐	☐	☐
Ohjaajan ammattitaito	☐	☐	☐
Työn mielekkäisyys molemmille	☐	☐	☐

15. Miten tärkeitä seuraavat asiat ovat koiran kanssa työskentelyssä asiakkaan kannalta? 1=EI lainkaan tärkeä, 2=jonkin verran tärkeä, 3= Erittäin tärkeä *

	1	2	3
Turvallisuus	☐	☐	☐
Luottamus	☐	☐	☐
Ohjaajan ammattitaito	☐	☐	☐
Koiran ammattitaito	☐	☐	☐
Mielekkäisyys	☐	☐	☐

16. Koiran kanssa työskentelyn hyödyt itsesi kannalta (voit rastiuttaa useamman vaihtoehdon)? *

- Rikastuttaa käytettävissä olevia menetelmiä ja työtä
- Parantaa yleisesti ottaen työhyvinvointia
- Antaa mahdollisuuden erilaiselle luovuudelle
- Voin yhdistää työn ja harrastuksen/intohimon
- Saan tehdä jotain minikä hyötyihin uskon
- Muu, mikä?

17. Mitkä ovat koiran kanssa työskentelyn hyödyt juuri sinun asiakkaittesi kannalta? *

18. Minkälaisen asiakkaan kanssa koira on paras työkalu? *

19. Miten haastavia seuraavat asiat ovat itsesi kannalta koiran kanssa työskentelyssä? 1= Ei lainkaan haastava, 2= Jonkin verran haastava, 3= Erittäin haastava *

	1	2	3
Ylimääräistä työtä	☐	☐	☐
Ammattitaidon ylläpitäminen (koiran ja itsensä kehittäminen)	☐	☐	☐
Asiakkaan rajoitukset, estot	☐	☐	☐
Koiran käytön perustelu muille	☐	☐	☐

20. Oletko saanut työnantajaltasi tukea koiran kouluttamiseen ja/tai koulutuksen ylläpitämiseen? *

- Kyllä
- Ei

21. Jos vastasit EI, haluaisitko työnantajaltasi tukea? Minkälaista?

22. Jos vastasit KYLLÄ, minkälaista tukea saat?

23. Koetko työnantajan tuen tärkeäksi? *

- Kyllä
 Ei

Haasteet ja hyödyt

24. Mitä haasteita näet koiran käytöstä työkentällä? Perustele. *

- Ihmisten asenteet
 Ihmisten rajoitukset ja estot (allergiat, pelot yms.)
 Työkentän pienimuotoisuus
 Ihmisten tietämättömyys
 Työnantajien asenteet
 Muu, mikä?
 Perustelusi

25. Mitä kehittämistä koiran käytössä työkentällä on? Perustele. *

- Tiedotus
 Markkinointi
 Ihmisten asenteet
 Ammattilaisten tietämättömyys koiran käytöstä
 Työnantajien asenteet
 Muu, mikä?
 Perustelusi

26. Mitä hyötyä koiran käytöstä on asiakkaalle ja työntekijälle?

27. Koiran käyttö on vielä aika pienimuotoista Suomessa, näetkö sen käytön kasvavan vai hiipuvan? *

- Kasvavan
 Pysyvän samana
 Hiipuvan

28. Jos vastasit edelliseen KASVAVAN, miksi?

29. Jos vastasit edelliseen PYSYVÄN SAMANA, miksi?

30. Jos vastasit edelliseen HIIPUVAN, miksi?

31. Tulisiko koiran käyttöä lisätä työkentällä? *

- Kyllä
 Ei

32. Jos vastasit edelliseen KYLLÄ, miksi?

33. Jos vastasit edelliseen EI, miksi?

34. Minkälainen ihminen sopii työskentelemään koiran kanssa? Listaa tähän viisi tärkeintä piirrettä. Voit halutessasi perustella. *

35. Minkälainen koira sopii työskentelemään ihmisten kanssa? Listaa tähän viisi tärkeintä piirrettä. Voit halutessasi perustella. *

36. Terveiset, kannustukset tai lannistukset niille, jotka pohtivat koiran ottoa työkaluksi- ja kaveriksi.